

Economisch-Statistische Berichten

Stuwkracht der economen

★

Drs H. C. Bos

Belastingpolitiek in perspectief

★

M. van Audenhove

Nieuwe regeling der gemeentefinanciën
in België

★

Dr W. L. Valk

Eenvoudige waarheden

★

G. Ceulemans

De haven van Antwerpen

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

40e JAARGANG

No 1994

WOENSDAG 31 AUGUSTUS 1955

**COLLECTIEVE
PENSIOEN-VERZEKERING**

EEN BOUTSCHHIERTJE?

De ware betekenis vindt U in „Jacht en Taal”, de nieuwe verzameling jacht- en jagerstermen en citaten, samengesteld door Dr A.G.J.Hermans. Een kloek boekwerk van bijna 1000 blz. dat in de boekenkast van geen enkele jager mag ontbreken.

Prijs fl. 27.50

Vraagt Uw boekhandelaar

uitgave van de KON. NEDERL. BOEKDR. H. A. M. ROELANTS te SCHIEDAM

Opleiding tot Belastingconsulent

De Nederlandse Federatie van Belastingconsulenten (Bond en Instituut) organiseert mondelinge cursussen in AMSTERDAM, ROTTERDAM, DEN HAAG, UTRECHT, ARNHEM en GRONINGEN.

Middelbare Schoolopleiding vereist.

EXAMENS ONDER RIJKSTOEZICHT

Prospectus en aanmelding:
BACHMANSTRAAT 39, DEN HAAG, TELEFOON 116914

EERSTE NEDERLANDSCHE

VERZEKERING MIJ OP HET LEVEN EN TEGEN
INVALIDITEIT N.V.

GEVESTIGD TE 'S-GRAVENHAGE

PENSIOENREGELINGEN

R. Mees & Zoonen

*Bankiers en
Assurantie-makelaars*

Rotterdam

*Amsterdam - 's-Gravenhage
Delft - Schiedam - Vlaardingen*

Adviezen inzake

Levensverzekeringen

en Pensioencontracten

**ECONOMISCH-
STATISTISCHE BERICHTEN**

Uitgave van het Nederlandsch Economisch Instituut
Adres voor Nederland: Pieter de Hoochweg 120, Rotterdam-W.
Telefoon redactie: K 1800-52939. Administratie: K 1800-38040. Giro 8408.

Bankiers: R. Mees en Zoonen, Rotterdam. Banque de Commerce, 6, Place Royale, Brussel, postcheck-rekening 260.34.
Redactie-adres voor België: Dr J. Geluck, Zwijnaardse Steenweg 357, Gent.

Abonnementen: Pieter de Hoochweg 120, Rotterdam-W.
Abonnementsprijs: franco per post, voor Nederland en de Overzeese Rijksdelen (per zeepost) f 29,—, overige landen f 31,— per jaar. Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per ultimo van het kalenderjaar.

Losse nummers 75 cts.
No. 1977: f 2,—

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzeedijk, Rotterdam-W.

Advertenties. Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de Koninklijke Nederlandsche Boekdrukkerij H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon 69300, toestel 1 of 3).

Advertentie-tarief f 0,30 per mm. Contract-tarieven op aanvraag. Rubrieken „Vacatures” en „Beschikbare krachten” f 0,60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt zich het recht voor om advertenties zonder opgaaf van redenen te weigeren.

Stuwkracht der economen

Economen zijn misschien geschikt als boekhouders of berekenaars van geldstromen, maar heeft hun wetenschap ooit een bijdrage geleverd tot het scheppen van een wereldbeeld; zijn zij in staat gebleken het denken over de maatschappij en haar bewegingsrichting te beïnvloeden?

Deze vraag ligt ten grondslag aan het boek, dat wij hier willen aankondigen: R. L. Heilbroner „De filosofen van het dagelijks brood”¹⁾. Heilbroner is een Amerikaanse econoom, die getracht heeft een panorama van het economisch denken zo te duiden, dat de niet geschoolde lezer het kan volgen; daarbij is zijn uitgangspunt geweest te doen zien, dat mannen van zeer verscheiden milieu en aanleg door de geaardheid van hun denken en hun reactie op de werkelijkheid, in staat zijn gebleken in de loop der eeuwen diepgaande invloed uit te oefenen op de ontwikkeling van de economische orde. De originelen van geest, die direct de invloed in hun tijd niet was te bespeuren, doch wier stuwende gedachten in volgende generaties, soms omgezet in een andere terminologie, tot uiting kwamen, gunt hij daarbij een ruime plaats.

Velen der figuren zijn de lezer over de geschiedenis van de economie zeer bekend. Het gaat over Smith en Ricardo, Owen en de Franse utopisten, Malthus en Marx. Dan officieel de verzetters tegen het utilitarisme en de officiële economie van de Amerikaanse econoom-satiricus Thorstein Veblen. Met aanzienlijke bronnenkennis en grote schrijfvaardigheid doet Heilbroner deze groep van helden en bedelaars uit de geschiedenis der economie naar voren treden. Hij geeft plaats aan kleine incidenten uit hun persoonlijk leven, die hun persoonlijkheid illustreren, maar meer aan de grondgedachten, die hen bewogen. Voor de lezer, die de geschiedenis enigszins kent is het een boek dat naar formulering menige aardige passage bevat, voor de niet economisch geschoolde lezer — het is mij uit reacties gebleken — blijkt een beeld op te rijzen van een niet vermoede wereld van samenhangende invloeden door de tijd.

Het meest curieuze is wellicht, dat elk der denkers zich

¹⁾ Robert L. Heilbroner: De filosofen van het dagelijks brood; H. J. Paris, Amsterdam 1955, 382 blz, f 9,50.

een vast uitgangspunt koos, een haak waaraan het wereldbeeld werd opgehangen, maar, altijd waaraan, bleek één haak te weinig. De analyse, uit dit ene gezichtspunt opgezet, en met strook licht over de werkelijkheid, gaf een dikwijls schrille strook licht over de werkelijkheid van de eigen tijd.

Doch steeds opnieuw bleek hun visie te beperkt, wanneer de blijde of donkere toekomst, die als de consequentie van hun logica werd opgeroepen, te zijner tijd werkelijkheid werd. Adam Smith zag een wereld, die geleid werd door eigen belang onder mededinging, onzichtbaar bijeengehouden door de werking van het prijzenstelsel, maar hij verkeek zich op de gevolgen van de industrialisatie. Malthus, pessimist in het denken, zag een wereld zonder uitzicht op verbetering en hij verkeek zich. Zo gold het voor de utopisten, zo gold het voor Marx, wanneer het toekomststaankondiging betrof. Alle wijsgeren van het wereldse waren profeten, die brood aten, zodra zij spraken over een toekomstige beweging van de menselijke samenleving.

In dit licht zijn de laatste hoofdstukken van het boek bijzonder interessant. Een er van is gewijd aan John Maynard Keynes, het laatste aan de ontwikkeling van het kapitalisme zoals dit door Schumpeter naar de toekomst wordt ontleed. Na de geweldige ontplooiing in het na-oorlogse decennium ligt de gedachte aan een fundamenteel volgroeide economie achter ons en toch blijft desondanks de gedachte aan een depressie onbewust en bewust het economisch handelen beïnvloeden. Zolang dit het geval is, zal Keynes' analyse van een maatschappij, die niet in staat blijkt zichzelf automatisch uit een neergaande lijn op te richten, van waarde blijven. De slothoofdstukken draaien om het vraagstuk van de concentratie en de machtsvorming na de opvolgende industriële revoluties. De schrijver hoort de oude stemmen opnieuw en mist een nieuwe. Is dat niet de bevestiging van onze onmacht om de toekomst vast te leggen?

Het boek is verantwoord en goed geschreven, het zal de lezer vast houden ook in de meer theoretische gedeelten; het geeft een bijdrage tot een wereldbeeld, gegrond op het denkwerk van eeuwen.

H.W.L.

INHOUD

	Blz.		Blz.
Stuwkracht der economen, door Prof. H. W. Lambers	755	Aantekening:	
Belastingpolitiek in perspectief, door Drs H. C. Bos	757	Looneken en de Engelse economie	766
Nieuwe regeling der gemeentefinanciën in België, door M. van Audenhove	759	Mededelingen voor economen	768
Eenvoudige waarheden, door Dr W. L. Valk ..	761	Geld- en kapitaalmarkt, door Drs J. Willems ..	769
De haven van Antwerpen, door G. Ceulemans ..	763	Statistieken:	
Boekbespreking:		Bankstaten	769
Prof. Dr P. J. Bouman: Behouden vaart, bespr. door C. Vermey	765	Productie-indexcijfers	769
		Werkloosheid in Nederland	770
		Interim-indexcijfers van groothandelsprijzen in Nederland	770

COMMISSIE VAN REDACTIE: C. van den Berg; Ch. Glasz; L. M. Koyck; H. W. Lambers; J. Tinbergen; F. de Vries. Redacteur-Secretaris: A. de Wit. Adjunct Redacteur-Secretaris: J. H. Zoon.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË: F. Collin; J. E. Mertens de Wilmars; J. van Tichelen; R. Vandeputte; A. Vlerick.

DE ARTIKELN VAN DEZE WEEK

Drs H. C. BOS, Belastingpolitiek in perspectief.

De belastingverlagingen worden in ruimer perspectief gezien, door enerzijds de aard en betekenis van het Belastingplan 1955 in vergelijking tot die van zijn voorganger aan te geven, anderzijds door na te gaan, welke gevolgen de huidige belastingverlagingen hebben voor de toekomst. Vergelijking van de Belastingplannen 1953 en 1955 toont aan, dat: 1. het totaal der netto-belastingvermindering thans aanzienlijk boven dat van 1953 ligt; 2. de netto-verlichtingen voor de persoonlijke inkomensfeer en voor het bedrijfsleven in 1953 en 1955 van dezelfde orde van grootte zijn en 3. de verlagingen der verbruiksbelasting in 1953 vrijwel geheel voor compensatie waren bestemd, hetgeen thans in veel mindere mate het geval is. Het verschil in de totalen der netto-belastingverlagingen voor 1953 en 1955 is dus in hoofdzaak het gevolg van een grotere verlaging der verbruiksbelastingen. De verlaging in 1953 betekende een extra-verlichting van de middeninkomens, terwijl bij de huidige is gestreefd naar gelijkmatige verlichting voor alle inkomensgroepen. De gevolgen der huidige verlaging worden gezien aan de hand van een globale schatting van sommige dezer gevolgen door het C.P.B. Terwijl het C.P.B. voor 1954 reeds meende te constateren, dat in het algemeen de grens der productiemogelijkheden werd bereikt, geldt dit volgens schr. voor 1955 in versterkte mate. Het is dan ook twijfelachtig of de stimulerende werking der belastingverlagingen wel uitsluitend in de reële sfeer tot uiting zal komen. Ten slotte maakt schr. enkele opmerkingen over de belastingpolitiek op langere termijn.

M. VAN AUDENHOVE, Nieuwe regeling der gemeentefinanciën in België.

Schr. geeft allereerst een indruk van de financiële moeilijkheden van een aantal Belgische gemeenten en zet uiteen welke maatregelen daartegen werden genomen. Daarna wordt de, bij wet van 18 Juli jl., ingevoerde hervorming besproken. Het — overigens niet nieuwe — principe, dat aan deze hervorming ten grondslag ligt, is het verwezenlijken van een zekere solidariteit onder de gemeenten. In principe kan de nieuwe regeling worden verdedigd; indien men uitgaat van het standpunt, dat bij de verdeling der staatsuitgaven onder de gemeenten rekening moet worden gehouden met de inspanningen, die zij zich op fiscaal gebied getroosten. Bij nadere beschouwing komt men echter tot de conclusie, dat de nieuwe wet geen gezond financieel beheer in de hand zal werken. Een financiële structuur, waarin de verdelingsfondsen slechts een aanvullende rol spelen, is veel soepeler en geeft de gemeenten de mogelijkheid zich op eigen krachten aan de verschillende situaties aan te passen. Dit veronderstelt echter het bestaan van een bredere fiscaliteit en de Belgische Regering schijnt van een uitbreiding van het gemeentelijk belastingstelsel te hebben afgezien.

Dr W. L. VALK, Eenvoudige waarheden.

Aan de conjunctuurpolitiek kunnen vier eisen worden gesteld. De eerste is: tracht de gemiddelde winst, die het incentive tot vele beleggingen vormt, normaal te houden. Laat haar in een depressie geleidelijk groeien tot haar normale niveau; houdt deze groei niet tegen; doch steun de beweging niet meer, wanneer er volledige bezetting is. Stijgt de winst tot abnormale gemiddelde hoogte; tracht

dan de stijging door loonsverhoging te bestrijden. De tweede eis is: vermijdt illiquiditeit van grote omvang, hetgeen betekent, dat men, indien met een stringenter geldpolitiek wordt begonnen, geen onheilen moet ontketenen, die wijd en zijd om zich heen grijpen. Nauw samenhangend daarmee in de derde eis: ondermijn het vertrouwen der beleggers niet. Ten slotte dient men zich, als vierde eis, voor ogen te houden, dat 1 pCt veel is. Deze vier eisen worden door schr. nader toegelicht.

G. CEULEMANS, De haven van Antwerpen.

Verskillende factoren liggen aan de gunstige ontwikkeling van het Antwerpse zeeverkeer ten grondslag. In de eerste plaats de steeds rijkelijk aanwezige retourvracht, waardoor Antwerpen tot de belangrijkste lijnhaven van het continent kon uitgroeien. Voorts heeft de omstandigheid, dat de Belgische handelsvloot een beperkte capaciteit heeft, de buitenlandse rederijen er toe gebracht Antwerpen in hun lijndiensten op te nemen. Ten slotte berust de kracht van Antwerpen vooral op het inter-continentale verkeer. Eén der kenmerken van de Antwerpse haven is de belangrijke rol, welke Antwerpen vervult bij de verscheping, behandeling en verzending van grondstoffen en eindproducten, die betrekking hebben op de West-europese zware industrie. De politiek van het havenbestuur is er vanouds op gericht de vestiging van industrieën binnen het havengebied zelf aan te moedigen, waarbij men door een zo groot mogelijke differentiatie, zowel stabiliteit als de zekerheid van ruime werkverschaffing in de hand heeft trachten te werken.

— SOMMAIRE —

Drs H. C. BOS, Régime d'impôts en perspective.

Les abaissements des contributions en Hollande sont considérés dans un cadre plus large, d'une part en comparant la nature et la portée du Projet portant sur les Contributions 1955 avec celles de son prédécesseur de 1953, d'autre part en étudiant quelles seront les répercussions pour l'avenir des actuels abaissements d'impôts.

M. VAN AUDENHOVE, Nouvelle réglementation des finances communales en Belgique.

L'auteur donne une idée des difficultés financières d'un certain nombre de communes belges ainsi qu'un exposé des mesures prises pour les surmonter. Ensuite il parle de la nouvelle réglementation du 18 juillet 1955 des finances communales. D'après lui la nouvelle loi ne contribuera pas à une saine gestion financière.

Dr W. L. VALK, De simples vérités.

On peut exiger de la politique de conjoncture quatre choses, notamment: 1. tâcher de maintenir les bénéfices moyens à un niveau normal; 2. éviter un important manque de moyens liquides; 3. ne pas miner la confiance de ceux qui cherchent des placements et 4. ne pas perdre de vue que 1% est beaucoup. L'auteur explique en détails ces quatre exigences.

G. CEULEMANS, Le port d'Anvers.

Anvers occupe une place prépondérante parmi les ports de la Manche et de la mer du Nord. L'auteur examine quels sont les aspects contribuant à déterminer la structure de ce port de l'Escaut et qui par conséquent ont constitué la base de sa force attractive.

Belastingpolitiek in perspectief

Inleiding.

Het geheel van fiscale maatregelen, samengevat als het Belastingplan 1955, dat in hoofdzaak dezer dagen in werking treedt, heeft in het parlement en daarbuiten tot weinig wezenlijke discussie geleid. De voornaamste reden daarvan is, zoals bekend, gelegen in het feit, dat de gewijzigde huur- en belastingvoorstellen in principe zijn voortgevloeid uit een compromis tussen de regeringspartijen bij de kabinetscrisis, waartoe de bezwaren van de Tweede Kamer tegen de aanvankelijke huurvoorstellen hadden geleid. De opschorting der parlementaire behandeling dwong vervolgens tot een snelle afdoening van de gewijzigde voorstellen, wilde men niet ten tweeden male de ingangdatum naar de toekomst zien verschoven. Bovendien heeft de binnenkort te verschijnen begroting 1956 velen weerhouden in een beschouwing te treden van de budgetaire en monetaire aspecten van de belastingvoorstellen.

Niettemin, of beter juist hierom, kan het zijn nut hebben aan enkele aspecten van het Belastingplan 1955 aandacht te besteden. Uiteraard niet om alsnog een bijdrage tot de bescheiden gebleven discussie te leveren, doch om aan de belastingverlagingen een enigszins ruimer perspectief te geven, en wel een tweeledig perspectief. Enerzijds door de aard en betekenis van de huidige belastingverlagingen in vergelijking tot die van vorige aan te geven, anderzijds door te zien, welke gevolgen de belastingverlagingen hebben voor de toekomst.

Vergelijking van het Belastingplan 1955 met vorige belastingwijzigingen.

De na-oorlogse ontwikkeling op belastinggebied wordt tot eind 1953 gekenmerkt door een hoog en vrijwel onveranderd belastingniveau en een verschuiving in de verdeling van de fiscale lasten van het bedrijfsleven naar de persoonlijke sfeer. Het hoge belastingniveau vloeide voort uit de noodzaak de middelen te verkrijgen ter financiering van de hoge staatsuitgaven, aanvankelijk mede ten behoeve van de wederopbouw, zonder tegelijkertijd inflatie te veroorzaken, c.q. deze te verergeren. De verschuiving vond haar motivering in de wenselijkheid de productie te stimuleren (1947), dan wel de investeringen te bevorderen in verband met de zorg voor de werkgelegenheid op lange termijn (1950 en 1953).

In 1951 vond voor het eerst een belastingverlaging in de persoonlijke sfeer plaats, doch deze betekende ook hier geen vermindering van de totale last, omdat zij diende ter compensatie van de gevolgen van enige prijsverhogingen in het kader van het streven naar een vrijere prijsvorming. Pas in 1954 was er sprake van een werkelijke verlaging. De huidige belastingverlagingen vormen de tweede stap bij deze vermindering van het totale belastingniveau.

Hoe verhoudt zich nu het Belastingplan 1955 ten opzichte van zijn voorganger? Een vergelijking van de totaalbedragen der verlaging (op jaarbasis), nl. f 411 mln in 1954 en f 575 mln thans, is zonder meer hiervoor geen maatstaf, omdat zowel toen als nu een deel van de belastingverlaging diende om de lasten van een huurverhoging te compenseren. Daar bij de betreffende verlagingen werd aangegeven, welk bedrag als compensatie moet worden beschouwd, en tevens van welke belasting de verlaging als compensatie moet dienen, is het echter mogelijk

te berekenen in hoeverre de Belastingplannen 1953 en 1955 een wezenlijke verlichting van lasten betekenen, en hoe deze is verdeeld over een aantal soorten van belastingen. De resultaten van een dergelijke berekening zijn vermeld in tabel I. Er werden onderscheiden:

- belastingen die overwegend zijn gericht op de persoonlijke inkomens- en vermogenssfeer;
- belastingen op de verbruiksuitgaven;
- belastingen die hoofdzakelijk of uitsluitend op het bedrijfsleven drukken.

Een scherpe scheiding tussen de groepen a. en c. is niet altijd mogelijk (men denke aan de inkomstenbelasting), doch is voor ons doel ook niet noodzakelijk.

TABEL I.

Vergelijking van de Belastingplannen 1953 en 1955

(in f mln)

	Persoonlijke sfeer	Verbruiksuitgaven	Bedrijfsleven	Totaal
Belastingplan 1953 a) ..	235	66	110	411
w.v. voor compensatie	24	61	—	85
Netto-belastingvermindering	211	5	110	326
Belastingplan 1955	272	142	88	502
idem (gewijzigd)	236	212	127 à 128	575 à 576
w.v. voor compensatie	—	40	—	40
Netto-belastingvermindering	236	172	127 à 128	535 à 536
Idem, zonder tijdelijke verlagingen b)	236	102	127 à 128	465 à 466

a) Incl. de verlaging van de loon- en inkomstenbelasting.

b) Tijdelijke verlagingen zijn de afschaffing van omzetbelasting op suiker en textiel. Opmerking: de bedragen, in deze tabel vermeld, betreffen de ramingen voor 1954 resp. 1956 volgens de Memorie van Toelichting die de betreffende belastingplannen vergezelden.

De vergelijking van aard en omvang van beide belastingverlagingen volgens bovenstaande tabel laat nu het volgende zien:

- het totaal van de netto-belastingvermindering ligt thans aanzienlijk boven die van 1953, ook wanneer de tijdelijke verlagingen buiten beschouwing worden gelaten;
- de netto-verlichtingen voor de persoonlijke inkomenssfeer en voor het bedrijfsleven zijn in 1953 en 1955 van dezelfde orde van grootte;
- daarentegen was in 1953 de verlaging van de verbruiksbelastingen vrijwel geheel bestemd voor compensatie, terwijl dit in 1955 in veel mindere mate het geval is ¹⁾;
- uit het bovenstaande volgt, dat het verschil in de totalen van de netto-belastingverminderingen voor 1953 en 1955 hoofdzakelijk het gevolg is van een grotere verlaging van de verbruiksbelastingen, nl. f 167 mln van de f 209 mln (incl. de tijdelijke verlagingen). In vergelijking tot het vorige belastingplan hebben de verbruiksbelastingen daarin thans een ruimere plaats gekregen.

Met deze conclusie willen wij overigens niet voorbijgaan aan de betekenis van een ander aspect van de huidige belastingverlagingen, dat bij bovenstaande wijze

¹⁾ De situatie is bij de huidige verlagingen overigens niet geheel duidelijk: enerzijds zegt de Regering dat het bedrag van de huurverhoging „uit de aard der zaak door de burgerij moet worden opgebracht”, anderzijds wordt er aan herinnerd, dat de wijziging van de aanvankelijke huurvoorstellen in een algemene huurverhoging van 5 pCt aanleiding is geweest voor het voorstellen van een verdergaande verlaging van de omzetbelasting op suiker en textiel (Kamerstukken Eerste Kamer no 210a, Mem. van Antw. blz. 7). Deze verdergaande verlaging is echter nadrukkelijk als *tijdelijk* bedoeld. Wat gebeurt er dan na 1 Januari 1957? Vindt dan compensatie in een andere vorm plaats of moeten dan de overige belastingverlagingen als compensatie worden beschouwd of brengt dan de burgerij de huurverhoging op zonder compensatie?

van vergelijken enigszins verloren gaat, nl. de wijziging van het tarief der loon- en inkomstenbelasting. In tegenstelling tot het voorgaande aspect, heeft de aard van de tariefswijziging bij de parlementaire behandeling daarvan echter voldoende de aandacht gehad. Wij volstaan hier derhalve met de volgende illustratie.

Terwijl zowel in 1953 als nu de loon- en inkomstenbelasting met vrijwel eenzelfde bedrag werd verminderd (f 175 mln, resp. f 179 mln), werd deze verlaging in 1953, behalve voor wegnemen van enkele „Schönheitsfehler” (nl. voor het regelmatigere doen verlopen van de curve der marginale belastingpercentages), gebruikt voor een extra verlichting van de middeninkomens. Bij de huidige verlaging is gestreefd naar een gelijkmatige verlichting voor alle inkomensgroepen. Het verschil in effect blijkt uit onderstaand tabelletje, waarin voor een gezin met twee kinderen de procentuele verlagingen voor verschillende inkomens zijn vermeld. De laatste kolom geeft aan het verschil tussen beide percentages.

TABEL 2.

Vergelijking van de procentuele verlaging van de inkomstenbelasting in 1953 en 1955 voor een gezin met twee kinderen

Zuiver inkomen	Procentuele verlaging in 1953 a	Procentuele verlaging in 1955 b	a minus b
f 3.000	62,3	100	— 37,7
„ 4.500	22,0	22,3	— 0,3
„ 6.000	19,6	15,2	4,4
„ 7.500	18,4	12,6	5,8
„ 9.000	18,7	11,0	7,7
„ 15.000	13,1	9,0	4,1
„ 30.000	6,3	7,2	— 0,9

Duidelijk blijkt, dat in 1953 de belastingverlaging ten opzichte van thans relatief het grootst is geweest voor de middeninkomens. De cijfers voor de andere gezinstypen (incl. de ongetrouwden) vertonen een soortgelijk beeld.

De gevolgen van de huidige belastingverlagingen.

Welke betekenis kan nu aan de huidige belastingverlagingen worden toegekend in verband met de algemeen-economische gevolgen welke hiervan kunnen worden verwacht?

Een globale schatting van sommige dezer gevolgen is mogelijk aan de hand van enkele gegevens, vermeld in het Centraal Economisch Plan 1955. De resultaten van deze schattingen blijken uit onderstaande tabel. Deze geeft aan de wijzigingen in verschillende macro-economische grootheden t.o.v. 1954 als gevolg van de belastingverlagingen; daarbij is rekening gehouden met de onderlinge wisselwerking die er op wat langere termijn tussen de verschillende economische grootheden bestaat.

TABEL 3.

Gevolgen van de belastingverlagingen voor enige economische grootheden (op jaarbasis) t.o.v. 1954

Invloed op:	Wijzigingen t.o.v. 1954:
Consumptievolume	+ 3,2 pCt
Consumptieprijs	— 1,4 pCt
Netto-investeringen	+ f 57 mln
Bruto-nationaal prod., volume	+ 1,4 pCt
Werkgelegenheid	+ 14.500 manjaren
Invoerwaarde	+ f 230 mln
Betalingsbalanssaldo	— f 230 mln

De uitkomsten spreken voor zichzelf: de toeneming van de consumptie en de investeringen geeft aan het te verwachten gebruik dat particulieren en bedrijven zullen maken van de ruimere armslag, die hun door de belastingverlaging wordt geboden. De uitbreiding van de productie, de vermindering van de werkloosheid en een toeneming van de invoer, resulterend in een afnemend van het betalingsbalanssaldo, zijn hiervan verder het gevolg.

Men kan zich echter afvragen of de gegevens van het Centraal Planbureau onder de huidige omstandigheden geschikt zijn om de gevolgen van de belastingverlagingen te berekenen. Zij veronderstellen nl. dat er in de reële sfeer nog voldoende speelruimte aanwezig is voor uitbreiding van de productie, de werkgelegenheid e.d. Het is echter zeer de vraag in hoeverre op het ogenblik aan deze voorwaarde is voldaan.

In tegenstelling tot de prognose, door het C.P.B. voor 1955 opgesteld, vertoont de economische ontwikkeling in ons land tot heden nl. alle kentekenen van een onverflauwde hoogconjunctuur. Voor zover de cijfers beschikbaar zijn, zijn er geen aanwijzingen, dat van een groei van het nationaal product t.o.v. 1954 in afnemend tempo, zoals door het C.P.B. werd verwacht, kan worden gesproken. De industriële productie steeg gedurende het eerste halfjaar van 1955 in vrijwel hetzelfde tempo als in de overeenkomstige periode in 1954. De trend van de ontwikkeling der arbeidsreserve daalt nog voortdurend: het C.P.B. schatte deze reserve per ultimo Juli op ruim 60.000 personen; zij bedroeg in feite bijna 40.000 personen (vorig jaar 55.000). De toeneming van het invoeroverschot (f 1.100 mln voor die van 1954) zou er op kunnen wijzen, dat de binnenlandse vraag naar goederen en diensten t.o.v. die van het buitenland in betekenis gaat winnen.

Terwijl het C.P.B. voor 1954 reeds meende te kunnen constateren, dat in het algemeen de grens van de productiemogelijkheden werd bereikt, geldt dit, gezien bovenstaande symptomen, voor 1955 naar onze mening in nog sterkere mate. Het is derhalve twijfelachtig of de stimulerende werking van de belastingverlagingen uitsluitend in de reële sfeer tot uiting zal komen, zoals bovenstaande tabel aangeeft, en of deze in plaats daarvan niet zal leiden tot een verdere opwaartse druk op het prijspeil. Ongetwijfeld zal de prijsverlagende werking van de vermindering der verbruiksbelastingen daarbij een zeker tegenwicht kunnen geven, doch deze moet — voor ca 0,5 pCt — ook reeds de gevolgen van de huurverhoging compenseren.

Bij de indiening van de oorspronkelijke belastingvoorstellen heeft de Minister van Financiën zich door de prognose van het C.P.B. voor 1955 gesterkt gevoeld in zijn opvatting, dat ook uit sociaal-economisch oogpunt deze voorstellen een gunstig effect kunnen hebben. De feitelijke ontwikkeling heeft deze veronderstelde sociaal-economische wenselijkheid van de belastingverlagingen in haar tegendeel doen verkeren, gegeven de doelstelling van de Regering om een stabiel prijspeil te handhaven.

Men moge het bovenstaande niet beschouwen als een (te) late kritiek op de belastingverlagingen, doch als het signaleren van een realiteit waarmee bij het bepalen en beoordelen van de economische politiek der Regering in de naaste toekomst rekening zal moeten worden gehouden. Dit geldt zowel voor de houding t.o.v. de loon- en prijsvorming, als t.o.v. de binnenkort te verwachten begroting. Wat het eerste betreft, lijkt er voorlopig

nog geen reden tot ongerustheid. Volgens persberichten, naar aanleiding van de besprekingen tussen de Regering en de Stichting van den Arbeid, houdt de Regering vast aan haar standpunt, dat de rust in lonen en prijzen gehandhaafd moet blijven, zodat loonsverhoging thans niet gewenst wordt geacht. Ten aanzien van de begroting zal er over enkele weken gelegenheid zijn de houding van de Regering te toetsen, o.a. aan de normen die zij eveneens, en terecht, bij de loon- en prijspolitiek heeft aangelegd.

Perspectief op langere termijn.

Ten slotte nog enkele opmerkingen over de belastingpolitiek op langere termijn.

Bij de behandeling van de huidige belastingverlagingen heeft de Minister van Financiën duidelijk uitgesproken, dat, hoewel hij welwillend staat tegenover sommige uitgesproken wensen, van de huidige Regering geen nieuwe verlagingen behoeven te worden verwacht, en dat de mogelijkheid daartoe bij een eventuele algemene belastingherziening door de volgende Regering beoordeeld zal moeten worden. Hiermede wordt opnieuw een taak toegevoegd aan de reeks, die deze nieuwe Regering reeds wacht. Afgezien van de politieke moeilijkheden, die hieruit bij de vorming van deze Regering kunnen voortvloeien, is ook economisch deze opeens stapeling van problemen niet zonder bezwaar. Geleidelijkheid is nl. in het verleden één van de kenmerken van de economische politiek in ons land geweest, teneinde te voorkomen dat ongewenste schokken aan het economisch leven worden toegebracht. Cumulatie van een aantal belangrijke wensen zal daarom betekenen, dat de

vervulling daarvan over een langere periode zal moeten worden uitgesmeerd, zodat aan alle op zichzelf misschien gerechtvaardigde wensen door de nieuw optredende Regering niet reeds per 1 Januari 1957 of eerder kan worden voldaan. Het verlanglijstje is daarvoor te groot in verhouding tot de beschikbare middelen ²⁾. Bovendien zullen belastingverlagingen in de toekomst moeilijker worden, gegeven het hoge en moeilijk te verlagen niveau der staatsuitgaven, wil bij een blijvende gunstige conjunctuur geen inflatoir begrotingstekort ontstaan.

Juist echter in verband met deze situatie is het noodzakelijk dat er een duidelijke voorstelling bestaat van de prioriteiten en de consequenties van de verschillende wensen. Het komt ons voor, dat op fiscaal gebied deze voorstelling bij de belanghebbenden niet altijd aanwezig is. Een van de redenen hiervan is, naar wij menen, het gebrek aan kennis omtrent de kwantitatieve invloed die de belastingen op het economisch leven uitoefenen, met name wat betreft de mate van afwenteling en het uiteindelijk resultaat van de herverdeling van het nationaal inkomen voor de verschillende inkomensgroepen.

Een herziening van de belastingen moge voorlopig geen actueel karakter dragen, er is voldoende fiscaal werk aan de winkel voor de wetenschappelijke bureau's van de Regering, de politieke partijen en anderen, ter voorbereiding van eventuele toekomstige belastingherzieningen. Het resultaat van deze arbeid zal te zijner tijd slechts kunnen bijdragen tot een objectieve oordeelsvorming en een vruchtbare discussie.

Schiedam.

H. C. BOS.

²⁾ Zie Drs J. A. Links: „Hoe verdelen wij onze welvaart?“, in „E.-S.B.“ van 3 Augustus 1955.

Nieuwe regeling der gemeentefinanciën in België

Zoals bekend aan de lezers van dit tijdschrift worden de uitgaven der Belgische gemeenten voornamelijk gedeckt door de volgende bronnen van inkomsten.

Enerzijds, vier verdelingsfondsen gestijfd door de Staat: het Fonds der gemeenten, het Gemeentefonds voor openbare onderstand, een Speciaal fonds voor de gemeenten met ontredderde financiën en het Speciaal fonds van fr. 400 mln, uitsluitend bestemd voor de vier grote steden Antwerpen, Brussel, Gent en Luik.

Anderzijds hebben de gemeenten een belastinggebied, dat hun hoofdzakelijk de mogelijkheid geeft opcentimes te heffen op de grondbelasting en lokale taksen, waarvan de belangrijkste de zgn. nijverheidstaksen zijn op het aantal in de ondernemingen tewerkgestelden en op de verbruikte drijfkracht.

Gedurende de eerste jaren dat dit financieel statuut, dat ingeluid werd door de wet van 1948, van toepassing was, buitengewoon welvarende financiën.

Zoals reeds vermeld in een onzer vorige bijdragen, bleek deze voordelige toestand evenwel niet zozeer het gevolg te zijn van de algemene bepalingen van voormeld gemeentelijk financieel statuut, als wel van bepaalde beschikkingen er van, welke aan de gemeenten de opbrengst van hun vroegere aandelen in de rijksbelastingen en van hun opcentimes van de dienstjaren 1948 en voorgaande bleven verzekeren. Ten gevolge van de late inkohiering en inning der rijksbelastingen — dus van de daarbij behorende gemeentelijke aandelen en opcen-

times — en van de algemene verhoging van de opbrengst dezer belastingen, genoten de gemeenten van het boekjaar 1949 af tot in de jaren 1952-1953, uit dien hoofde aanzienlijke inkomsten.

Toen deze inkomsten waren uitgeput, rezen echter zeer spoedig plaatselijk financiële moeilijkheden. Volgens gegevens, geput uit de jaarlijkse verslagen van het Gemeentekrediet van België, werden reeds in 1952 een vijftigtal gemeenterekeningen met een tekort afgesloten. Dit getal steeg tot 150 in 1953 en bereikte 200 in 1954, voor een globaal deficit geraamd op fr. 525 mln, het mali der vier grote steden niet inbegrepen.

De Regering bleef niet onverschillig ten overstaan van deze toestand en reeds in 1952 werden maatregelen getroffen.

Het Speciaal fonds, bestemd om de financieel ontredderde gemeenten te helpen, bleek ontoereikend. Men zal deze herinneren dat in het Fonds gespijsd met het bedrag der aandelen, in het Fonds der gemeenten, van de gemeenten die minder dan 100 opcentimes op de grondbelasting heffen. Pas was de wet gestemd of practisch al de belanghebbende gemeenten verhoogden hun opcentimes tot 100. Dit Speciaal fonds werd dan ook reeds in 1952 gespijsd met uitzonderlijke kredieten, bedragend c. fr. 130 mln. Het werd verder, ingevolge de wet van 12 Maart 1954, aangevuld met een deel van de staatsbelastingen op de sommen ingezet op voetbalpronostieken.

Hunnezijds werden het Fonds der gemeenten en het Fonds voor Openbare Onderstand verhoogd. Door de

wet van 17 Juni 1953 werd het bedrag van het Fonds voor Openbare Onderstand vermeerderd met fr. 5 mln per jaar. Bovendien werd het verbonden aan de index der rijksbezoldigingen en, overeenkomstig, met 5 pCt verhoogd, zoals reeds het geval was met het bedrag van het Fonds der gemeenten.

De begrotingswet voor het boekjaar 1954 verhoogde een tweede maal de twee verdelingsfondsen met 5 pCt.

Daar al deze initiatieven ontoereikend waren om het groeiend aantal deficitaire gemeenten in hun geldnood te helpen, werd beroep gedaan op het Gemeentekrediet dat zich, in 1953 en 1954, bereid verklaarde, onder staatswaarborg, thesaurieleningen te verstrekken aan de gemeenten waarvan het gewoon kredietvermogen uitgeput was en die op het punt stonden hun meest dringende uitgaven te moeten staken.

Voor 1953 verstrekte het Gemeentekrediet aldus circa fr. 100 mln, uitsluitend bestemd voor de betaling der gemeentelijke bezoldigingen en tussenkomen van openbare onderstand. In 1954 werd voor gelijkaardige doeleinden fr. 150 mln uitgekeerd.

Ten slotte werd in de Rijksbegroting van 1955 een speciaal krediet, groot fr. 224 mln, voorzien om financiële hulp te verlenen aan de deficitaire gemeenten. De wijze waarop dit bedrag zal worden verdeeld is nog niet bekend.

Van hun kant hebben tal van gemeenten zich werkelijk ingespannen om hun budgetair tekort te bestrijden en een steeds groter beroep op hun belastingvermogen gedaan. Kenschetsend is dat 1.254 van de 2.766 Belgische gemeenten in 1954 meer dan 400 opcentimes op de grondbelasting hieven tegen 670 gemeenten in 1949.

* *

Dit algemeen overzicht van de bestaande financiële toestand is onontbeerlijk voor een goed begrip van de pas ingevoerde nieuwe regeling.

De wet van 18 Juli 1955 brengt een belangrijke hervorming mede en regelt de verdeling van het Fonds der gemeenten en de stijving van het Speciaal fonds ten voordele van de financieel ontredderde gemeenten. Bijkomende beschikkingen van de wet bekrachtigen daarenboven de reeds vermelde verhoging van 5 pCt der twee verdelingsfondsen.

Zoals hoger gezegd, bleek na enkele jaren het Speciaal fonds ontoereikend. De door de wet van 18 Juli 1955 ingevoerde hervorming voorziet hoofdzakelijk de afneming, ten voordele van het Speciaal fonds, van een deel van de aandelen in het Fonds der gemeenten, van deze gemeenten, die het vorige jaar minder dan 350 opcentimes op de grondbelasting hieven.

Deze heffing op de aandelen der gemeenten met een zgn. laag belastingstelsel is niet eenvormig. Worden afgenomen:

- 1) 50 pCt van het aandeel der gemeenten die minder dan 151 opcentimes hebben geheven;
- 2) 40 pCt voor de gemeenten die van 151 tot 200 opcentimes hebben geheven;
- 3) 30 pCt voor de gemeenten die van 201 tot 250 opcentimes hebben geheven;
- 4) 20 pCt voor de gemeenten die van 251 tot 300 opcentimes hebben geheven;
- 5) 10 pCt voor de gemeenten die van 301 tot 349 opcentimes hebben geheven.

* *

Het principe dat deze hervorming inspireerde beoogt een zekere solidariteit onder de gemeenten te verwezenlijken. De inspanning wordt gevraagd aan de gemeenten met laag belastingpeil, ten voordele van de gemeenten met financiën die niet in evenwicht zijn.

Dit principe is niet nieuw. Het werd reeds, zoals hoger vermeld, gehuldigd in de wet van 24 December 1948. Het wordt trouwens onder andere vormen in bepaalde buitenlandse wetgevingen toegepast, o.a. in de landen waar de uitkeringscriteria van de gemeentelijke verdelingsfondsen rekening houden met de opbrengst van de gemeentelijke fiscaliteit.

Niet enkel op dit punt verlengt de nieuwe regeling de lijn die getrokken werd in de wetgeving van 1948. De regeling zal inderdaad een nieuwe nivellering der gemeentelijke fiscaliteit in de hand werken, wat eveneens een der doeleinden uitmaakte van de wetgeving van 1948, die het recht der gemeenten, opcentimes te heffen op bepaalde staatsbelastingen, afschafte en aldus de algemene fiscaliteit over het gehele land wilde uniformiseren.

Principieel kan de nieuwe regeling worden verdedigd, indien men uitgaat van het standpunt dat de verdeling der staatsgelden onder de gemeenten rekening moet houden met de inspanning die zij zich zelf getroosten op fiscaal gebied. Doch bij nadere beschouwing komt men tot de vaststelling dat de nieuwe wet, in de praktijk, geen gezond financieel beheer zal in de hand werken.

Ten eerste zal er uit voortvloeien dat de inkomsten der gemeenten met laag belastingpeil op aanzienlijke wijze zullen verminderen. De inkrimping dezer bronnen van inkomsten zal reeds in 1955 merkbaar zijn, daar de wet wordt toegepast met terugwerkende kracht tot op 1 Januari 1955. Dit initiatief zal dus het paradoxaal gevolg hebben dat een aantal begrotingen, die in evenwicht waren toen ze werden opgemaakt, bij de uitvoering deficitair zullen worden.

Anderzijds is het van nu af aan reeds duidelijk dat talrijke gemeenten, van 1956 af, 350 of meer opcentimes zullen heffen niet alleen om hun begroting in evenwicht te brengen, doch dikwijls ook met de enige bedoeling hun volledig aandeel in het Fonds der gemeenten te bekomen.

Door een deel van de openbare opinie wordt deze regeling dan ook beschouwd als een soort penalisatie van die gemeenten, welke door een zuinig beheer hun belastingen op een laag peil konden houden. De beheerders van dergelijke gemeenten krijgen de indruk dat zij onrechtstreeks verplicht worden belastingen te heffen ten voordele van andere gemeenten met minder goed beheer. Zeer zeker zijn dergelijke opvattingen nogal sommair maar dit neemt niet weg dat een geest van ontmoediging meer en meer wordt verwekt bij die gemeentebestuurders welke hun financiën op de meest klassieke wijze beheren.

Ten slotte staat het vast dat de nieuwe maatregel geen duurzame invloed kan hebben. Gezien het feit, dat talrijke gemeenten hun opcentimes onmiddellijk zullen opdrijven, zullen meteen de gelden die het Speciaal fonds moeten spijzen geleidelijk verminderen, zodat men na enkele jaren opnieuw voor hetzelfde vraagstuk zal staan.

De Regering heeft dit blijkbaar ingezien en overweegt nu reeds een grondiger hervorming in te voeren, inzonderheid wat de uitkeringsnormen van het Fonds der gemeenten betreft. Door een dergelijke hervorming kan een zeker resultaat bekomen worden inzake de financiële verhoudingen tussen Staat en gemeenten. Het zou nochtans vermetel zijn daarvan een doorslaggevende aanering

der gemeentefinanciën te verwachten. Een herziening van de omslagmodaliteiten van het Fonds zal noodzakelijkerwijze het aandeel van bepaalde gemeenten verminderen ten voordele van dit van andere, tenzij het Fonds vooreerst werd verhoogd. Dan nóg zou een dergelijke hervorming voor zekere gemeentebesturen een betrekkelijke vermindering meebrengen naar verhouding van het aandeel toegekend aan andere. De jongste wijziging is daarvan een duidelijk bewijs. Hervormingen van die aard verplaatsen slechts het vraagstuk waarvan de kern elders ligt. In de verschillende landen waar soortgelijke verdelingsfondsen bestaan, zijn de uitkeringscriteria op andere grondslagen gevestigd; nochtans geven ze nergens voldoening. Het is inderdaad practisch onmogelijk door vaste omslagmodaliteiten, van toepassing op al de gemeenten van een land, aan hun zo diverse financiële noden op de gepaste manier te beantwoorden.

De oplossing van het vraagstuk der gemeentefinanciën moet elders worden gezocht. Zeer zeker zijn verdelingsfondsen onontbeerlijk geworden. Maar zij werden te omvangrijk in verhouding met het geheel der bronnen van inkomsten der gemeenten hetgeen aan de gemeentelijke financiën een al te grote rigiditeit geeft. Bovendien

worden de nadelen van de Fondsen des te scherper aan gevoeld, naarmate hun omvang groeit.

Een financiële structuur, waarin de verdelingsfondsen slechts een aanvullende rol spelen, zoals dit in het verleden in België het geval was, is veel soepeler en geeft aan de gemeenten de mogelijkheid zich op eigen krachten aan verscheidene situaties aan te passen. Doch dit veronderstelt het bestaan van een veel bredere fiscaliteit. Helaas schijnt de Belgische Regering van een uitbreiding van het gemeentelijk belastingstelsel te hebben afgezien.

Er kan nochtans niet genoeg worden gewezen op het feit dat de steeds groeiende omvang der gemeentelijke verdelingsfondsen, gespijsd door staatsgelden, onvermijdelijk moet leiden tot een steeds groeiende centralisatie van het administratieve leven. Wie betaalt, wil controleren en zelfs beheren...! De financiële afhankelijkheid der gemeenten moet fataal hun bestuurlijke afhankelijkheid in de hand werken. Wat dit meebrengt voor de vrije ontwikkeling van de openbare bedrijvigheid vraagt geen lang betoog: verspilling van staatsfondsen, administratieve traagheid, verkwijning van het verantwoordelijkheidsbesef der gemeentebestuurders.

Brussel.

M. VAN AUDENHOVE.

Eenvoudige waarheden

Eenvoudige dingen kunnen wel eens grote moeilijkheden en conflicten doen ontstaan en met de eenvoudige waarheden der economie is het al niet anders. De één vermijdt hen, omdat hij bang is te gemakkelijk te schrijven en de mensen te vervelen met dingen, die hen niet interesseren. De ander, door droeve ervaring gerijpt, weet, hoe weinig zelfs de eenvoudigste waarheden tot velen doorgedrongen zijn en komt er toe, geregeld op hetzelfde aambeeld te hameren, tot vervelens toe soms. Een extreme vorm hiervan zijn de geregelde waarschuwingen van de oude Cato met betrekking tot Carthago. Op gevaar af, dat men mij tot de extremen van de soort van Cato zal rekenen, wil ik in dit artikel nóg eenmaal herinneren aan vier eenvoudige waarheden met betrekking tot de conjunctuurpolitiek. Het enige excuus, dat ik er voor heb, is, dat velen, die in het publieke leven werkzaam zijn, en af en toe helaas ook enkele der leidende persoonlijkheden, nóg geregeld handelen, alsof zij van deze dingen nooit gehoord hebben, hoewel zij aan elk serieus student in de economische wetenschappen bekend behoren te zijn.

De eerste eis van conjunctuurpolitiek begint geleidelijk tot de verantwoordelijke kringen door te dringen. Deze eis is: tracht de gemiddelde winst, die het incentief tot vele

beleggingen vormt, normaal te houden. Laat haar na een depressie geleidelijk groeien tot haar normale niveau; houdt deze groei niet tegen, doch steun de beweging niet meer, wanneer er volbezetting is. Dan is *handhaven* van de doorsnee-winst eerder het parool dan verdere stijging. Stijgt de winst tot abnormale gemiddelde hoogte, wees dan op Uw hoede en tracht stijging door loonsverhoging te bestrijden. Niet iedere stijging behoeft men te bestrijden, maar de gemiddelde winst moet niet hoger zijn dan nodig is, om het voor behoorlijk functioneren van het bedrijfsleven benodigde kapitaal te verkrijgen. Laat U niet misleiden door de zeer hoge winsten van sommige excellent geleide bedrijven; die zijn een gewenst en gezond verschijnsel, evenals het ondergaan van andere, minder gelukkige, bedrijven. Maar let op de beweging van de doorsnee-winstvoet. Wordt deze te hoog, dan treedt een overprikkeling van de bedrijvigheid in, die ernstige gevolgen kan hebben en die later zou noodzaken tot een winstdaling, die gevaarlijk voor de conjunctuur kan zijn.

Wanneer nu politici tegen deze regel zondigen, dan kunnen daar verschillende redenen voor zijn. Veelal zijn die te respecteren, want de conjunctuur is niet het enige probleem in het politieke leven en er moeten soms concessies aan andere belangrijke kwesties worden gedaan.

(Ingezonden mededeling)

met papler geïsoleerde kabels
voor zwakstroom en sterkstroom

koperdraad en koperdraadkabel

kabelgarnituren, vulmassa en olie

NK F
N.V. NEDERLANDSCHE KABELFABRIEK
DELFT

Soms is het teruggaan, omdat men te ver gegaan is en dan is een klap op de conjunctuur niet altijd te vermijden, hoewel men dit moet doen, waar men kan. Soms is het te danken aan het feit, dat men geen goede adviezen van bekwaame economen ingewonnen heeft en ten slotte is de grondwaarheid, waarover wij het hebben, wel heel eenvoudig, maar de toepassing is moeilijk. Want alle factoren in het economisch leven beïnvloeden de gemiddelde winst en dus moet men hen alle overzien, om dit eenvoudige principe tot gelding te brengen.

Tijdens de grote depressie van 1929 is het voorgekomen, dat in een groot land onder invloed van moderne economen tot steun aan de winstvoet werd besloten. Kort daarop eiste een andere groep van economen vergroting van de massale koopkracht, om de conjunctuur te steunen, zodat de lonen werden verhoogd. Maar daarmee ging het effect van de eerste maatregel verloren: de winstvoet daalde en de conjunctuur liep weer terug. Het zou prettig zijn, indien de nu opkomende generatie van leiders zoveel inzicht in deze dingen had, dat zo iets zich niet meer kan herhalen. Intussen speelt hier ook een andere factor doorheen: een staatsman moet kunnen weigeren en beide partijen half hun zin te geven, is niet altijd de juiste oplossing. Wanneer zulk een weigering echter stemmen kost — en bij deze was dat stellig het geval — kan men niet ontkennen, dat de staatsman zich in een moeilijk parket bevindt.

De tweede eis, die men ten aanzien van de conjunctuurpolitiek moet stellen, is: vermijdt illiquiditeit van grote omvang. Hiermee wil niet gezegd zijn, dat aan de kwade praktijken van sommige geldleners, om roekeloos de ontvangen gelden vast te leggen, geen eind moet worden gemaakt, om van fraude nog maar te zwijgen. Maar wel, dat men, wanneer men een wat stijver geldpolitiek begint, geen brokken moet maken, die onheilen ontketenen, die wijd om zich heen kunnen grijpen. Een zakenman, die zijn bedrijf leidt in de waarschijnlijkheid, dat de bank hem voldoende zal bijstaan en nu plotseling genoodzaakt wordt, het zonder een belangrijk deel van de geldmiddelen van de bank te doen, verliest maar al te gauw zijn liquiditeit en zelfs, indien hij niet insolvent wordt, kan hem dit soms dwingen tot een dergelijke inkrimping van zijn bedrijf, dat het niet voldoende rendabel meer is.

Komt het tot detonaties, dan grijpt het kwaad om zich heen. Doordat de zakenman niet betalen kan, kunnen zijn schuldenaars ook niet zo vlot meer betalen, etc. Wanneer het een groot concern en vooral een bank betreft, dan ontstaat licht een vertrouwenscrisis, temeer, omdat men van de ander niet weet, of hij niet mede een veeg uit de pan heeft gekregen. Uit de aard der zaak kan dit het gehele investeringsproces belemmeren en gekneusde investering en teruggaande conjunctuur zijn eenzelfde ding. De crisis van 1890 begon met de insolventie van Baring Bros. en de krach van het Hatry-concern is niet onschuldig geweest aan het gebeuren in 1929.

Een derde eis, nauw samenhangende met de vorige, is: ondermijn het vertrouwen van de beleggers niet. Het ergste gevaar daarvoor zijn de detonaties, waarover wij het juist gehad hebben, maar er zijn nog andere methoden, waarmee het vertrouwen der beleggers aan het wankelen kan worden gebracht.

De vierde en laatste onzer eenvoudige waarheden is, dat 1 pCt veel is. Dat weet iedere zakenman, iedere boek-

houder en iedere kostprijscalculator. Men zou zich verwonderen, indien men wist, hoe weinig de gemiddelde politicus hiervan op de hoogte is. Ons land is op dat gebied een wonder; hier wordt bijkans bij iedere politieke maatregel gecalculleerd, wat het effect op het bedrijfsleven kan zijn en veelal zijn de schattingen vooraf, merkwaardig dicht bij de waarheid, zoals die zich achteraf toont. Helaas is dit nog niet op ieder gebied het geval en ik vraag mij zelfs af, of men in politieke kringen altijd bedenken zal, wat een invoerrechtverlaging van 10 pCt betekent. Men kan nog politici tegenkomen, die dat een geringe verlaging noemen, hoewel het de ondergang van een reeks bedrijven kan betekenen.

Onze politici zijn thans heel wat beter geschoold dan vroeger en er zijn er weinigen onder, die niet weten, wat een prijsverlaging van enige procenten, of een even grote kostenverhoging voor een bedrijf kan betekenen. Maar zodra het over het algemeen economisch leven gaat, lijken zij dit te vergeten en verliezen zij de extra-eenvoudige waarheid uit het oog, dat het economische leven ten slotte niets is dan een grote groep van bedrijven. Indien het één groot bedrijf was, zouden zij die fout niet maken, maar nu het geheel gesplitst is in vele kleine eenheden, doen zij het wel.

Een vermindering van de prijs of de omzet met 1 pCt behoeft natuurlijk niet te betekenen, dat ook de winst een geheel procent lager wordt. Maar het effect is aanzienlijk en veel groter dan men soms denkt en hetzelfde is het geval met een kostenverhoging van 1 pCt. Misschien zijn er gevallen, waarin dergelijke wijzigingen meer dan 1 pCt van het dividend kosten. Wie er plezier in heeft, rekene het voor enige bedrijfsoorten na; het zou hier een „politieke rekenkunde” van de allernuttigste soort betekenen. Een Amerikaans zakenman zei mij eens, toen wij spraken over de omzet: „De laatste procenten er van zijn het fluweel”. En menig Nederlands zakenman zal dit beamen.

Huiseigenaars weten nu precies, wat een prijsverhoging van 5 pCt betekent, maar zij zijn zich dit niet altijd bewust geweest. En wanneer men dan leest, dat ergens in het buitenland de arbeiders gestaakt hebben om 30 pCt loonsverhoging, dan houdt men zijn hart vast. Men bedenke dit ook bij het herstel van fouten: ieder herstel maakt nieuwe wonden en ten aanzien van de beweging in de richting van vrije internationale handel wordt dit wel eens vergeten. Natuurlijk moeten wij in die richting gaan, maar enige geleidelijkheid schijnt hier wel nodig te zijn. Dit zou men als vijfde eis voor een redelijke conjunctuurpolitiek naar voren kunnen brengen.

Indien iemand hieruit zou willen besluiten, dat conjunctuurpolitiek dus eigenlijk iets doodeenvoudigs zou zijn, moet ik hem teleurstellen. Berekeningen zijn niet altijd mogelijk, andere dan conjunctuurfactoren spelen een rol, het éne probleem strijdt soms met het andere en de normalisering van de winst moge een eenvoudige gedachte zijn, haar uitvoering is allermint gemakkelijk. Immers, zoals gezegd, alles wat op economisch gebied gebeurt, beïnvloedt de winstvoet en zo komt het, dat er evenveel problemen zijn als er economische verschijnselen te vinden zijn. In sommige gevallen is vakkennis en een ruime blik, die het geheel overziet, voldoende, doch in andere gevallen is het ingrijpen zelf een moeilijk probleem. Bij normale prijzen en normale reacties hierop, zou overal evenwicht zijn en dan was een depressie ondenkbaar. Maar noch de prijzen en inkomens, noch de reactie van de mensen hierop, zijn steeds normaal en er

zijn gevallen, waarin het probleem meer psychologisch dan economisch is. Er zijn ook gebieden van het economisch leven, die praktisch niet te beheersen zijn, tenzij men zo diep in het economisch leven ingrijpt, dat alle aardigheid er af is. Met alle gevolgen daarvan.

Maar hoe men ook doet, men vergete niet de vier eenvoudige waarheden: handhaaf de winstvoet op normaal peil; bedenk, dat ook de beleggers recht hebben op een zekere mate van sociale zekerheid; schendt hun vertrou-

ALMELO Centrum voor
Industrievestiging in Twente
Tel. 05490-5361

(Advertentie)

wen niet en maak hen niet illiquide, en bedenk steeds dat 1 pCt veel is, heel veel soms.

Leiden.

Dr W. L. VALK.

De haven van Antwerpen

De Kanaal- en Noordzee-havens vormen ongetwijfeld een zeer imposante rij van overslagplaatsen voor het goederenverkeer dat betrekking heeft op de economische activiteit van West-Europa. Zijn al deze zeehavens er om bekommerd hun bedrijvigheid in dit verband te verhogen, dan kan evenwel niet worden ontkend dat elk van deze havens er in gelukt is zich in zekere mate een eigen, vaste cliënteelskern te vormen en wel vanwege de specifieke kenmerken, welke elk van deze zeehavens van de andere onderscheidt.

Vermits Antwerpen onder voormelde havens een zeer vooraanstaande plaats inneemt, loont het wellicht de moeite de voornaamste aspecten te onderzoeken, welke de structuur van de Scheldehaven helpen bepalen en bijgevolg mede de basis van haar aantrekkingskracht hebben gevormd.

Vertrekkend van het Antwerpse zeeverkeer valt het onmiddellijk op hoe zich hier een gunstige evolutie heeft voltrokken, zowel inzake aantal en tonnemaat der zeeschepen als wat het volume der overgeslagen goederen betreft.

Binnengekomen zeeschepen en volume van het goederenverkeer ter zee

Jaar	Scheepsverkeer			Goederenverkeer (in tonnen)		
	Aantal schepen	Belgische netto tonnemaat	Gemiddelde tonnemaat	Gelost	Geladen	Totaal
1938	11.762	24.144.705	2.053	11.872.670	11.706.279	23.578.949
1953	13.010	30.460.332	2.341	14.416.601	13.767.050	28.183.651
1954	12.900	31.609.990	2.450	15.310.643	13.093.681	28.404.324

Verschillende factoren liggen ten grondslag aan deze ontwikkeling. In de eerste plaats dient te worden vermeld de steeds rijkelijk voorhanden retourvracht welke, op het stuk van droge ladingen, zelfs merklijk de aanvoer ter zee overtreft. Vermits de retourvracht voor een groot deel (nl. 68 pCt tot 73 pCt) stukgoederen van hoge waarde omvat, oefent zij een grote aantrekkingskracht uit op de zeedreders met het gevolg dat Antwerpen tot de belangrijkste lijnhaven van het Europees continent kon uitgroeien.

Zoals aangetoond in onderstaande gegevens vormt inderdaad het lijnverkeer te Antwerpen een nergens geëvenaard segment van de totale scheepstrafiek.

Goederenverkeer ter zee onderverdeeld naar wereldgebieden

(in tonnen van 1.000 kg)

Wereldgebieden	1938				1954			
	Herkomst	Bestemming	Totaal	pCt	Herkomst	Bestemming	Totaal	pCt
Europa	4.740.000	5.411.000	10.151.000	46,8	4.689.000	5.434.000	10.123.000	36,3
Overige	7.123.000	4.425.000	11.548.000	53,2	10.617.000	7.156.000	17.773.000	63,7
waarvan:								
Noord-Amerika	2.227.000	827.000	3.054.000	14,1	2.634.000	1.254.000	3.888.000	13,9
Centraal-Amerika	651.000	240.000	891.000	4,1	349.000	440.000	789.000	2,8
Zuid-Amerika	1.760.000	1.130.000	2.890.000	13,3	1.668.000	1.400.000	3.068.000	11,0
Afrika	1.153.000	1.153.000	2.306.000	10,6	1.537.000	1.931.000	3.468.000	12,5
Azië	1.112.000	978.000	2.090.000	9,7	4.115.000	1.833.000	5.948.000	21,3
Oceanië	220.000	97.000	317.000	1,4	314.000	298.000	612.000	2,2

Aandeel der tonnemaat van erkende lijndiensten in de totale scheepstrafiek

Jaar	Aantal lijnen	Aantal uitgevoerde reizen	Belgische netto tonnemaat der lijnschepen	pCt van de totale ingekomen scheepstonnemaat
1938	158	7.935	18.690.328	77,4
1953	187	8.612	22.650.801	74,4
1954	185	9.052	23.787.139	75,2

Er weze tevens de aandacht op gevestigd dat hogervermelde gegevens alleen betrekking hebben op de scheepvaartdiensten welke voldaan hebben aan de strenge regelmatigheidsvoorwaarden gesteld door het havenbestuur van Antwerpen. In totaal benutten immers ruim 240 lijndiensten Antwerpen als aanloop- of thuishaven.

Een andere omstandigheid, nl. de beperkte capaciteit der Belgische handelsvloot, heeft de vreemde rederijen er toe aangezet Antwerpen in het vaarplan hunner regelmatige lijndiensten op te nemen wat ongetwijfeld ook tot het uitgebreide verkeer der Scheldehavens heeft bijgedragen. Daar de vreemde rederijen in volle vrijheid als vrachtzoekers kunnen optreden, wordt niet minder dan 90 pCt van de overgeslagen goederen onder vreemde vlag vervoerd.

Aandeel van de wereldkoopvaardij in de goederenoverslag der haven in 1954

Nationaliteit der koopvaardij	Aangevoerde lading	Afgevoerde lading	Totaal	pCt van de totale tonnemaat
1. Britse	2.399.426	2.683.557	5.082.983	17,9
2. Noorse	2.475.011	964.290	3.439.301	12,1
3. Duitse	1.196.855	1.737.372	2.934.227	10,3
4. Belgische	1.609.022	1.323.423	2.932.445	10,3
5. Nederlandse	1.262.265	1.488.945	2.751.210	9,6
6. Zweedse	1.935.828	648.149	2.583.977	9,1
7. Franse	678.320	894.983	2.573.303	5,5
8. Italiaanse	645.873	486.818	1.132.691	4,0
9. Deense	448.002	493.577	941.579	3,3
10. Panamense	519.738	250.964	770.702	2,7
11. Amerikaanse	398.747	175.000	573.747	2,0
Andere	1.741.556	1.946.603	2.688.159	13,2

Er kan bovendien aan worden toegevoegd dat, inzake spreiding van het goederenverkeer ter zee, de sterkte van Antwerpen vooral op het inter-continentale verkeer berust. Circa 2/3 van haar goederentrafiek heeft inderdaad betrekking op verkeer met havens buiten Europa wat ontgensprekelijk de belangen van de rederijen in hoge mate dient.

Zoals men uit bovenstaande gegevens kan afleiden, is het diepzeeverkeer der haven niet alleen proportioneel gestegen in vergelijking met vóór de oorlog, maar kan bovendien de gehele verhoging van de zeeverkeer op rekening van het verkeer met de extra-continentale zeehavens worden geschreven. Het gaat hier ten andere niet uitsluitend om verhoogde petroleumaanvoer uit de Arabische landen, want tegenover 1938 is zowel de afvoer naar al de niet Europese continenten (ca 3 mln ton) als de aanvoer uit elk van de overzeese werelddelen, met uitzondering van Centraal- en van Zuid-Amerika, gestegen.

* *

Zo Antwerpen enerzijds zijn actieradius langs de zee-wegen uitstrekt tot de verst verwijderde gebieden van onze aardbol, dan laat het van de andere kant zijn landwaartse invloed tot diep in het Westeuropese hinterland gevoelen. De gunstige geografische ligging van zijn haven ten opzichte van de belangrijke industriële centra van dit continent en niet in het minst het dichte en gedifferentieerde verkeerswegennet, hebben hierop hun invloed laten gelden.

Goederenverkeer met het hinterland per lichter en per spoor
(in tonnen van 1.000 kg)

Herkomst en bestemming	1938	1953	1954
België	12.591.556	15.781.092	15.635.995
Luxemburg	1.250.984	1.566.437	897.691
Nederland	1.908.189	2.445.840	2.383.670
Frankrijk	2.325.717	3.110.043	2.910.049
Duitsland	5.745.727	2.873.406	3.251.086
Zwitserland	547.328	1.112.902	1.139.507
Andere landen	4.674	37.248	54.932
Totaal	24.374.175	26.926.968	26.272.930

Zeer zeker is Antwerpen in de eerste plaats een nationale haven. Zowat 2/3 van hogervermelde trafiek heeft immers betrekking op de economie van België zelf. Daarnaast is Antwerpen echter eveneens een internationale haven van wereldklasse, daar er in de loop der laatste jaren toch telkens ca 11 mln ton goederen werden overgeslagen welke behoren tot het transitoverkeer der Scheldehaven en tot de goederenruil tussen België en zijn nabuurlanden.

Ten opzichte van het niet-nationale hinterland speelt vooral de functie van Antwerpen als binnen- en Rijnhaven een grote rol. Het spoorwegverkeer, dat in de voorbije eeuw zeer veel bijdroeg tot de bloei van Antwerpen als handels- en verkeerscentrum, heeft voorzeker nog groot belang, vooral dan wat het nationale verkeer betreft. In de grensoverschrijdende goederentrafiek met het hinterland overweegt evenwel het binnenschip als transportmiddel, aangezien het 83 pCt van deze trafiek voor zijn rekening neemt. Het Rijnverkeer vormt bovendien de ruggegraat van deze trafiek zodat Antwerpen, in zijn functie van doorvoerhaven voor de Westeuropese gebieden, in de eerste plaats steunt op zijn traditionele verbindings met de Rijnhavens.

Goederenverkeer tussen Antwerpen en de Rijnhavens

(in tonnen van 1.000 kg)

	West-Duitsland	Frankrijk	Zwitserland	Totaal*	pCt van de zeeverkeer	pCt van totaal grensoverschrijdend verkeer
1938						
Aanvoer	2.983.511	351.510	26.698	3.361.719		
Afvoer	2.467.612	555.946	561.602	3.585.160		
Totaal	5.451.123	907.456	588.300	6.946.879	29	62
1953						
Aanvoer	1.537.852	1.154.586	17.659	2.757.434		
Afvoer	1.327.931	171.327	997.143	2.534.083		
Totaal	2.865.783	1.325.913	1.014.802	5.291.517	19	52
1954						
Aanvoer	1.684.693	1.043.332	17.902	2.817.097		
Afvoer	1.440.995	126.369	936.618	2.526.145		
Totaal	3.125.688	1.169.701	954.520	5.343.242	19	53

Uit de cijfers blijkt enerzijds dat de Rijntrafiek nog niet het peil bereikt van 1938 en anderzijds dat dit verschijnsel te wijten is aan de regressie met bijna 40 pCt van de Duitse trafiek. De Franse en Zwitserse trafieken daarentegen boeken aanzienlijke winsten, respectievelijk van 30 pCt en 62 pCt. Waar in het totale goederenverkeer tussen Antwerpen en de Rijnhavens in 1938 het aandeel van Duitsland 78,5 pCt bedroeg, dit van Frankrijk 13,1 pCt en dit van Zwitserland 8,4 pCt, daar beliepen deze percentages in 1954 resp. 58,5, 21,9 en 17,9.

In dit verband kan er op worden gewezen dat het Franse en Zwitserse Rijnverkeer met Antwerpen, hetwelk in 1954 iets meer dan 2,1 mln ton bedroeg, goed de vergelijking kan doorstaan met hetzelfde verkeer in andere belangrijke Rijnmondingshavens, wat bewijst dat, bij ongeveer gelijke afstand, het concurrentievermogen van Antwerpen in het hinterland zich zeer sterk doet gelden.

* *

Een van de bijzonderste kenmerken van de haven is ongetwijfeld de belangrijke rol welke Antwerpen vervult bij de verscheping, behandeling en verzending van grondstoffen en eindproducten die betrekking hebben op de Westeuropese zwaarindustrie. De voordelige ligging van Antwerpen ten opzichte van de ijzer- en staalfabrieken in Ruhr- en Saargebied, in Lotharingen en Noord-Oost-Frankrijk, zowel als in België en het Groot-Hertogdom Luxemburg is daaraan niet vreemd.

Zo stelt men vast dat van de totale overzeese ijzererts-aanvoer in alle Noordzeehavens tezamen ongeveer 20 pCt over Antwerpen wordt verscheept. Toch is het in hoofdzaak dank zij de massale export van afgewerkte ijzer- en staalproducten via zijn haveninstellingen dat de uitzonderlijke betekenis van Antwerpen voor de Westeuropese zwaarindustrie in het licht wordt gesteld.

Afvoer ter zee van ijzer- en staalproducten in de voornaamste Noordzeehavens

(in tonnen van 1.000 kg)

	1952	1953	1954
Antwerpen	4.366.920	4.367.155	4.107.067
Rotterdam	612.455	634.401	646.775
Amsterdam	212.184	285.350	227.657
Hamburg	289.310	303.606	411.917
Bremen	838.983	1.137.764	1.121.471
Duinkerken	938.913	799.066	667.292

Bovenstaande gegevens tonen aan dat alleen reeds via Antwerpen circa 60 pCt van de gezamenlijke ijzer- en staalexport in alle Noordzeehavens wordt verscheept. Terecht geldt Antwerpen dan ook als stalen long van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal. Vormt ook hier weer de export van de Belgisch-Luxemburgse zwaarindustrie het hoofdbestanddeel der verscheepte ladingen,

AMSTLEVEN

Levensverzekering

BUREAU VOOR PERSONEELVERZEKERING

dan kan er op worden gewezen dat het transitoverkeer van West-Duitsland, Frankrijk en het Saargebied niettemin 35 tot 44 pCt van de totale ijzer- en staaltrafiek over Antwerpen uitmaakt.

Afvoer over zee van ijzer en staal volgens productielanden
(in tonnen van 1.000 kg.)

Jaar	Totale uit- voer over Antwerpen	B.L.E.U.	Frankrijk en Saar	West- Duitsland
1952	4.366.920	2.853.616	991.483	421.265
1953	4.367.155	2.544.894	1.434.033	356.542
1954	4.107.067	2.300.299	1.337.795	432.767

* *

Handelend over de bijzondere karakteristieken van de Antwerpse haven, dan gaat het niet op haar industriële functie over het hoofd te zien.

Vanouds was de politiek van het havenbestuur er op gericht de vestiging van nijverheidsbedrijven binnen het havengebied zelf aan te moedigen.

Richtte de belangstelling vóór de eerste wereldoorlog zich omzeggens alleen tot die ondernemingen wier activiteit noodzakelijkerwijze de havenbedrijvigheid zelf steunt, o.a. scheepsbouw- en scheepsherstelling, dan werd er naderhand ook naar gestreefd om eveneens andere industriële ondernemingen te bewegen zich langsheen de dokken te komen vestigen. Niet alleen werd er voor gezorgd dat voldoende terreinen ter vestiging van nieuwe nijverheden beschikbaar werden gesteld, maar bovendien werd alles in het werk gesteld om, door tegemoetkomingen op velerlei gebied, deze gronden aan te passen aan de soms zeer verregaande desiderata van bepaalde gespecialiseerde bedrijven. Het gunstige resultaat van deze politiek ligt ten andere duidelijk weerspiegeld in onderstaand overzicht van de thans binnen het havengebied gevestigde nijverheidsinrichtingen.

Het valt daarbij op dat men te Antwerpen nooit alles op een kaart heeft willen zetten, maar dat men integendeel door het berekenen van een zo groot-mogelijke differentiatie, zowel de stabiliteit van trafiek als de zekerheid van ruime werkverschaffing in de hand heeft trachten te werken. Volgende soorten van bedrijven kunnen immers in deze inventaris worden opgenomen: scheepsherstellings- en scheepsslopijgsbedrijven; petroleumraffinerijen en daarmee verbonden ondernemingen tot het verwerken der petroleumderivaten, automontagebedrijven, houtzagerijen en houtbewerkingsondernemingen, een voor de continentale zeehavens inrichting voor het wassen, breken en zortheren van steenkolen en, ten slotte, enkele met de algemene havenactiviteit nauw verbonden bedrijven van kuipers, inpakkers en schoorders.

Zijn nu reeds heel wat meer dan 300 ha binnen het havengebied door allerlei nijverheidsinrichtingen ingenomen, dan dient reeds ernstig gedacht aan het ontsluiten van nieuwe industrieterreinen, niettegenstaande op dit ogenblik nog heel wat grondstukken binnen het huidige havencomplex voor nijverheidsnederzettingen beschikbaar zijn.

* *

Alle voormelde factoren hebben zonder twijfel tot de aantrekkingskracht der Antwerpse haven bijgedragen. Het feit dat in deze periode van hoogconjunctuur Antwerpen er in geslaagd is om zijn zeegoederentrafiek tijdens de eerste drie maanden van 1955 ten opzichte van dezelfde periode in 1954 met circa 16,5 pCt te verhogen is daarvan wel een concreet bewijs.

Borgerhout-Antwerpen.

G. CEULEMANS.

BOEKBESPREKING

Prof. Dr P. J. Bouman: Behouden vaart, 1905 - 1955. Een halve eeuw scheepvaart. Gedenkboek bij het vijftigjarig bestaan van Van Nievelt, Goudriaan & Co's Stoomvaart Maatschappij N.V. te Rotterdam, 227 blz. + bijlagen. N.V. Drukkerij M. Wyt & Zonen, Rotterdam.

Het ter gelegenheid van het vijftigjarig bestaan der op 1 Januari 1905 opgerichte Van Nievelt, Goudriaan & Co's Stoomvaart Maatschappij N.V. uitgegeven gedenkboek bevat een schat van gegevens, niet slechts ten aanzien van de lotgevallen der Rotterdamse onderneming die thans tot onze belangrijkste rederijbedrijven mag worden gerekend, maar evenzeer wat de ontwikkeling betreft van de scheepvaart en van de Rotterdamse haven in de achterliggende halve eeuw. Het schrijven van een dergelijk gedenkboek is aan Prof. Dr P. J. Bouman, die zijn sporen op dit gebied al heeft verdiend, alleszins toevertrouwd. De uitvoering van dit met tal van foto's verluchte gedenkboek is door de N.V. Drukkerij M. Wyt & Zonen te Rotterdam voortreffelijk verzorgd.

Merkwaardig is de groei dezer onderneming, die aanvankelijk met een tweetal, voor de huidige begrippen kleine, vrachtschepen met een draagvermogen van resp. 3.300 en 3.630 ton, door Bonn & Mees en J. Smit Czn gebouwd — machines en ketels werden door de Kon. Mij „de Schelde” geleverd — de grondslag legde voor het veelomvattende rederijbedrijf dat thans naast de lijnvaart ook de algemene vracht-, tank- en kustvaart uitoefent. De bouwrijks van eerstgenoemd schip bedroeg rond f 84, die van het door J. Smit Czn gebouwde stoomschip ruim f 79 per ton! De middelen werden gefourneerd door de heer Van Nievelt c.s., terwijl een hypothecaire lening werd aangegaan en andere creditfaciliteiten werden verkregen. Beide schepen waren, om geen tijd te verliezen, reeds in September 1904 door de heer Van Nievelt besteld. Jhr A. R. Schuurbeque Boeye, directeur der Deposito- en Administratiebank, die jaren lang een commissariszetel bij Van Nievelt, Goudriaan & Co's Stoomvaart Mij heeft bekleed, werd bereid gevonden het benodigd bankcrediet te fourneren. Het geplaatst kapitaal bedroeg aanvankelijk f 300.000. Beide schepen vonden in de zomermaanden emplooi in de houtvaart en gedurende het winterseizoen in de ertsvaart van de Middellandse Zee. Gedurende de eerste zes maanden bedroeg de opgevaaren winst der beide schepen ruim 14 mille.

Reeds in Augustus 1906 kwam een derde, eveneens door Bonn & Mees — machines en ketels werden wederom door „de Schelde” geleverd — gebouwd schip, ditmaal met een draagvermogen van 4.370 ton en waarvoor de werf credietfaciliteiten verleende, in de vaart. De bouw prijs bedroeg circa f 81 per ton! Over het eerste boekjaar — in feite zes maanden — werd na reservering van f 4.500, waarvan f 3.000 voor het reparatie- en ketelfonds, een dividend van 2½ pCt uitgekeerd. Het getij zat de jonge onderneming mee; toen het derde schip in Augustus 1906 in de vaart kwam waren de vrachten hoger dan het jaar tevoren, zodat de nieuwe aanwinst der vloot onmiddellijk in belangrijke mate tot de bedrijfsresultaten kon bijdragen.

Jaren van voor- en tegenspoed wisselden elkander af. De heer Goudriaan die van meet af aan de leiding der rederij op zich nam — de heer Van Nievelt hield zich meer in het bijzonder bezig met de expeditie- en cargadoorzaken der gelieerde onderneming Van Nievelt, Goudriaan & Co — verstond de kunst zich, door tijdig vervoercontracten af te sluiten, te wapenen tegen de periodiek optredende ongunstige marktverhoudingen. Overigens waren — men denke slechts aan het voor het bedrijfsleven zoveel gunstiger fiscaal klimaat, de zoveel lagere bouw-prijzen en de mogelijkheid — zie boven — in enkele gevallen van de werven credietfaciliteiten bij de bouw van schepen te verkrijgen — de mogelijkheden een bedrijf op te bouwen aanmerkelijk gunstiger dan tegenwoordig. Ik denk in dit verband aan een recente uitlating van de bekende Deense reder A. P. Möller wiens, voor Denemarken van zo uitzonderlijke betekenis zijnd, bedrijf niet slechts een grote vloot, maar tevens een scheepswerf, olieraffinerij etc. omvat. De heer Möller stelde met nadruk dat zijn onderneming, indien de verhoudingen en met name de fiscale politiek in het begin der eeuw dezelfde waren geweest als na de tweede oorlog, het bedrijf nimmer zou zijn opgericht! Tijdens de eerste wereldoorlog — de vloot was inmiddels belangrijk uitgebreid — liepen de vrachten snel op; de maatschappij voer betrekkelijk fortuinlijk, terwijl door aanschaffing van verdere schepen, waartoe de ruim vloeiende middelen de mogelijkheid boden, van de voortdurend stijgende vrachten ten volle profijt kon worden getrokken.

Begin 1916 beschikte men over een vloot van veertien schepen, terwijl nog twee schepen met een draagvermogen van 6.290 ton elk in aanbouw waren. Het geplaatst kapitaal bedroeg per ultimo 1918 f 5 mln, de uitstaande obligatieleningen f 800.000. Op de vloot met een aanschaffingswaarde van f 14.799.432 was f 7.199.432 afgeschreven, terwijl de reserves f 5 mln bedroegen. Typerend voor de abnormale winsten, welke tijdens de eerste wereldoorlog, waarin Nederland, in tegenstelling tot het jongste wereldconflict, niet door oorlogsgeweld werd geteisterd, al werd een groot aantal schepen door de Regering gevorderd en in 1917 de zich in Amerikaanse havens bevindende neutrale schepen door de Regering der Verenigde Staten tegen een relatief gunstige schadeloosstelling gerequireerd, is bijv. het over 1915 en 1916 uitgekeerde dividend van 100 pCt, terwijl in laatstgenoemd jaar de koers der ter beurze verhandelde aandelen der N.V. tot circa 140 pCt steeg!

De plaatsruimte laat niet toe de groei der onderneming op de voet te volgen. Vermeld zij slechts, dat na het einde van de eerste wereldoorlog besloten werd een geregelde dienst op Zuid-Amerika te openen en deel te nemen in het kapitaal der in 1920 opgerichte Vereenigde Nederlandsche Scheepvaart Maatschappij. In 1933 bleek een drastische

reorganisatie — de gewone aandelen van f 1.000 werden op f 300 afgestempeld — onvermijdelijk.

In tegenstelling tot de eerste wereldoorlog gingen in het jongste wereldconflict tal van schepen der maatschappij — niet minder dan elf van de negentien die de vloot in Mei 1940 telde — verloren. Kort na de bevrijding, in Juli 1945, overleed de heer Goudriaan. De nieuwe directie zag zich geplaatst voor de wel uiterst zware taak het bedrijf als het ware wederom van de grond af op te bouwen. Men kan slechts grote waardering hebben voor de wijze waarop de heren Ir M. Eikelenboom, W. en A. W. Goudriaan hier in zijn geslaagd. Al kan niet ontkend worden dat een ernstige conjunctuuromslag is uitgebleven en gedurende de achterliggende tien jaren het rederijbedrijf, enkele jaren van „recessie” daargelaten, de wind in de zeilen heeft gehad, de directie heeft van dit over het geheel gunstig getij ten volle gebruik weten te maken en is er in geslaagd het veelomvattend bedrijf een solide grondslag te geven.

Bij het lezen van dit gedenboek — slechts één enkele zetfout op blz. 134 elfde alinea werd niet gecorrigeerd — worden bij de ouderen onder hen die gedurende de achterliggende vijftig jaren in de scheepvaart werkzaam waren — tal van herinneringen gewekt. Het is voor hen als het ware een stuk contemporaine en uiterst boeiende geschiedenis! Indien ik al een enkele opmerking zou willen maken is het deze, dat bij het schrijven van een dergelijk gedenboek de auteur zo licht gevaar loopt het zoeklicht al te fel te richten op één enkele figuur. Aan een zekere „mensverheerlijking” ontkomt men dan niet zo licht al zij geredelijk toegegeven dat de ontwikkeling en groei der onderneming, zelfs al houdt men rekening met het aloude adagio „zonder geluk vaart niemand wel” goeddeels aan de onmiskenbare talenten van de heer A.J.M. Goudriaan zijn te danken. Een woord van bijzondere waardering voor de tegenwoordige leiding, wier taak wel een zeer zware is geweest, geconfronteerd als zij werd met het probleem een zwaar gehavend bedrijf tot nieuwe bloei te brengen én voor de staf van bekwame en toegewijde medewerkers aan boord en aan de wal, is hier stellig op zijn plaats. Het door mij gesignaleerde gevaar blijkt trouwens mede uit het slechts zeer terloops noemen van de heer Van Nievelt, wiens verdienste het nochtans is geweest in eerste aanleg het initiatief tot de oprichting van dit zo belangrijk rederijbedrijf onder Nederlandse vlag te nemen en wiens mensenkennis blijkt uit de keuze van zijn bekwame compagnon.

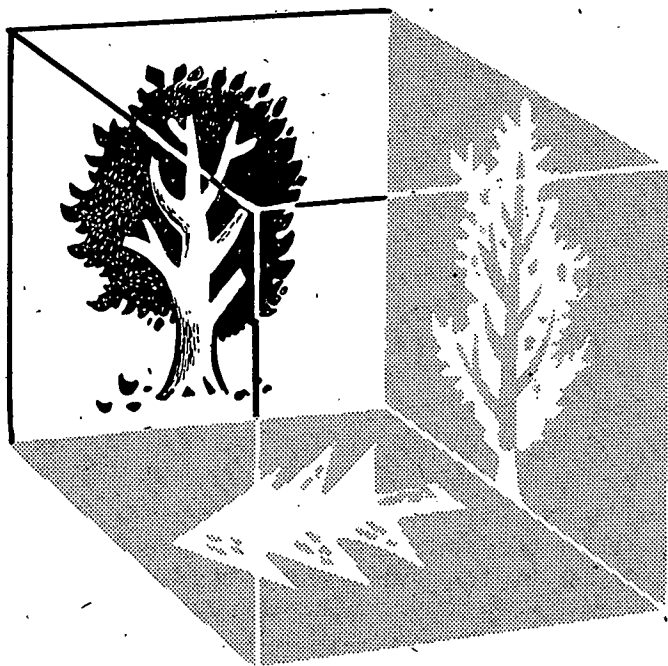
Rotterdam.

C. VERMEY.

AANTEKENING

Looneisen en de Engelse economie

Gedurende de eerste zes maanden van dit jaar hebben bijna 10,5 miljoen arbeiders — rond 45 pCt der aan het arbeidsproces deelhebbenden — in Engeland loonsverhogingen gekregen en reeds thans heeft de meerderheid dezer arbeiders nieuwe looneisen naar voren gebracht. Het is tegenwoordig normaal, verzucht „The Economist” van 20 dezer in een hoofdartikel, welks titel, „Wages or Prosperity?”, weinig te raden laat omtrent de strekking van de inhoud, dat de grote vakverenigingen, direct nadat een loonsverhoging is toegekend, een nieuwe eisen. Engeland heeft een toestand van voortdurend loon-inflatie, waarnaar het land reeds lang op weg was, bereikt.

*U hebt
een vakje
voor
bomen...*

Voor eikebomen, beukebomen, appelbomen en nog een heleboel andere bomen. Wanneer U aan bomen denkt reageert dat vakje en dan springt diè speciale boom naar voren, welke U goed kent, of waaraan U een bijzondere herinnering bewaart. Zo is het ook, wanneer iemand iets koopt. Hij denkt aan een speciaal artikel en.... floep, daar is het vakje met een bepaald merk, dat hij kent, waarvan hij weet, dat het goed is. Kortom, waarvan hij de gunstigste indruk heeft ontvangen. Hij denkt aan het merk, dat het duidelijkste in dat vakje is „afgedrukt”. Wij kunnen U helpen te bereiken, dat dit Uw naam, Uw merk is. Het grote percentage onzer relaties, die deze gunstige toestand hebben bereikt, is hiervan het overtuigende bewijs.

**RECLAME ADVIESBUREAU ERKEND ADVERTENTIEBUREAU
B. VAN BORSSUM WAALKES • JULIANALAAN 11 BAARN • TEL. 2245**

AANVRAAG LOONT!

Het schijnt, zegt genoemd blad, dat twee psychologische verschijnselen aan de hedendaagse looneisen ten grondslag liggen, nl. de algemeen verbreide opvatting, dat er in Engeland welvaart heerst en de mening, geschraagd door het feit dat er driemaal zoveel vacatures als sollicitanten zijn, dat de werknemer in deze tijd van volledige werkgelegenheid de werkgever naar zijn pijpen kan laten dansen. M.a.w. de looneisen berusten op gevoelens van vertrouwen en macht. Tegen deze gevoelens is op zichzelf niets in te brengen, want een voortdurend stijgende levensstandaard is de meest essentiële vegetatie in een gelukkig land, en de meeste mensen prefereren een gemeenschap, waarin de patroon rekening moet houden met de economische macht van de werknemers, boven die waarin de werknemers met vrees zijn vervuld voor de macht hunner werkgevers. Zelfs zuiver technisch gezien zal de vooruitgang, aldus genoemd blad, vermoedelijk het snelst zijn, indien de werkgever de arbeid als de meest kostbare der productiefactoren moet behandelen.

Jammer genoeg echter, kan een economie, zoals Engeland thans heeft bereikt, slechts levensvatbaar zijn op twee voorwaarden, welke geen van beide zijn vervuld. De eerste voorwaarde is, dat de jaarlijkse looneisen binnen de, door de toeneming der productie bepaalde, grenzen worden gehouden. Een verhoging der basislonen der vakverenigingsleden is slechts een van de diverse claims op de toegenomen productie. Een deel der productieverhoging komt, door middel van stukloon en overuren, automatisch in de inkomens der arbeiders tot uiting; een ander deel dient de opbrengst te vormen van de £ 2-à 3 mrd, die in Engeland jaarlijks bruto worden geïnvesteerd. Meer dan £ 200 mln is gedurende de eerste zes maanden van dit jaar aan Englands jaarlijkse loonsom toegevoegd, d.w.z. bijna 80 pCt meer dan de toevoeging in het eerste halfjaar 1954 bedroeg. Niemand die, vervolgt „The Economist”, op het beloop der relatieve kosten in Amerika, Duitsland en Engeland gedurende het afgelopen jaar heeft gelet, „can doubt that this is more than 80 per cent too much”.

Het is, gezien de gemoedsgesteldheid binnen de vakbeweging, vrijwel zeker, dat beantwoording der looneisen met een aanbod, dat iets minder loonsverhoging zou inhouden dan die, welke bij de laatste loonronde werd gegeven, tot stakingen zou leiden. Daarom is Engeland in een impasse geraakt. Zolang de huidige omstandigheden op de arbeidsmarkt aanhouden is Engeland geconfronteerd met óf een eventueel bankroet door inflatie, óf een spoedig bijna-bankroet door stakingen. Indien de looneisen worden ingewilligd is een gestadige depreciatie van de valuta het vooruitzicht, worden zij verworpen, dan staat Engeland onderbrekingen der productie te wachten.

De tweede voorwaarde, die moet zijn vervuld, is, dat de vakbeweging haar macht niet gebruikt ter belemmering van de productietoename. Ook wat dit punt betreft is de gedurende deze zomer opgedane ervaring teleurstellend. Het aandringen op kortere werktijden is misschien niet zo'n ernstige bedreiging voor de productie, als op het eerste gezicht lijkt, want doorgaans betekent dit niet dat er minder zal worden gewerkt, maar dat meer werktijd als overuren wordt berekend. Er zijn echter, zegt genoemd blad, meer directe aanvallen op de rationaliteit van een volledig bezette economie waarneembaar. Zo hebben de mijnwerkers in Yorkshire door hun reactie op het voorstel om Italiaanse arbeiders in de mijnen te werk te stellen in feite gedecreteerd, dat, zolang andere bedrijfstakken nog wemelen van vacatures, Engeland niet méér steenkolen zal krijgen. Voorts hebben de spoorwegaarbeiders doen

blijken, dat zij het tekenen van een overeenkomst, die een loonsverhoging verbond aan inspanningen voor productiviteitsverhoging, slechts beschouwen als het beginpunt voor nieuwe loonsverhogingsacties. Ten slotte is de reactie van sommige vakverenigingen op het vooruitzicht van automatisering van het productieproces, in een land waar men had gehoopt, dat de gedachte aan een voortdurende stimulans voor welvaart veld begon te winnen, ontstellend.

De eisen der vakbeweging kondigen het einde aan van een experiment. Voor het eerst sedert het einde van de oorlog is Engeland er nl. in geslaagd de werkloosheid terug te brengen tot minder dan 1 pCt. Over de vraag of de Engelse economie zich wél had kunnen handhaven, indien de vakbeweging minder ver was gegaan met haar eisen, is discussie mogelijk. Zeker is echter, dat de „flat-out economy” in sommige opzichten dichter was benaderd dan menigeneen had verwacht. De bereikte resultaten zijn opvallend geweest: de overvloedige productie heeft geen onderbreking van de grondstoffenstroom tot gevolg gehad; de stimulantia voor investeringen waren bemoedigend en het werken in overuren bleek niet oneconomisch te zijn. Ten slotte is niet bewezen, dat een werkloosheidspercentage van minder dan 1 op zich zelf een prikkel is voor te grote consumptie en te geringe besparingen. Zonder de stakingen die hebben plaats gevonden, en zonder de laatste looneisen, zouden Englands buitenlandse betalingen wellicht verder naar evenwicht kunnen zijn gebracht.

Na deze wat weemoedige bespiegelingen over wat was en wat misschien had kunnen zijn, eindigt „The Economist” aldus. Het experiment, dat zou moeten aantonen of een economie met een werkloosheidspercentage van minder dan 1 al dan niet levensvatbaar zou kunnen zijn, is vastgelopen op de rots der vakbeweging. Het werkloosheidspercentage, waarop dit land evenwicht moest zien te vinden, behoeft misschien niet zo hoog te zijn als dat, wat direct na de oorlog nodig leek; misschien niet eens zo hoog als dat in 1952. Maar, tenzij levensstandaarden dienen te worden opgeteerd door inflatie en obstructie, „it seems that the rate will have to be higher than the present level. The Unions have decreed it”.

MEDEDELINGEN VOOR ECONOMISTEN

Ter gelegenheid van het 150-jarig bestaan op 8 September 1957 van de Hollandsche Sociëteit van Levensverzekeringen N.V., Herengracht 475 te Amsterdam, heeft deze maatschappij een wetenschappelijke prijsvraag uitgeschreven. Gevraagd wordt, welke betekenis deelneming aan het internationaal economische verkeer voor Nederland heeft. Een bericht, waarin het onderwerp uitvoerig wordt toegelicht en waarin de voorwaarden van deelneming zijn opgenomen, is ten kantore der Hollandsche Sociëteit voor belangstellenden verkrijgbaar. Beschikbaar wordt gesteld een prijs van f 4.000 voor de becroonde inzending.

* *

Op 5 Augustus jl. is opgericht de „Vereniging van Oud-Alumni der Economische Faculteit der Rijksuniversiteit te Groningen”.

Het bestuur is als volgt samengesteld: A. Wattel, voorzitter; K. E. Krolois, secretaris; J. W. Bouman, penningmeester, wnd. voorzitter.

GELD- EN KAPITAALMARKT

De geldmarkt.

De verwachte verkrapping van de geldmarkt is in de verslagweek niet uitgebleven. De afgifte van schatkistpapier door De Nederlandsche Bank was al reeds, volgens de weekstaat per 22 dezer, zeer gering geweest (f 2 mln kort papier). In de verslagweek kon kortlopend papier door aanbieders slechts tegen stijgende noteringen (van 3/4, 7/8 tot 1 pCt) en dan nog in bescheiden mate worden geplaatst.

Bij deze situatie en de naderende ultimo behoeft het geen verwondering te wekken, dat de callgeldnotering weer eens met 1/4 pCt tot 3/4 pCt werd verhoogd. Ook in de nieuwe maand acht men een krappere markt nog mogelijk, zodat niet direct op een automatische opheffing van de krappe positie na de ultimo moet worden gerekend.

De kapitaalmarkt.

Even onverwacht als buien bij het zomerse weer is de Amsterdamse beurs de afgelopen week uit haar vacatiestemming in dagen van levendige handel en belangrijke koersfluctuaties gekomen. Uit onderstaand koerslijstje blijkt wel, dat de sterkste exponent van deze actieve beurs het Philipsaandeel is geweest, hoewel ook Unilever, AKU, Hoogovens en Koninklijke Petroleum zich niet onbetuigd lieten. De motor van deze beweging is, zoals de laatste tijd gebruikelijk, weer vraag uit het buitenland en met name New York geweest. Al waren ook geruchten omtrent kapitaalmutaties bij Philips aan de hausse niet vreemd. Deze geruchten zijn inmiddels — zoals meestal te doen gebruikelijk — tegengesproken, maar het dementi dat afdoende overtuigt, op welk gebied ook, is nog steeds een wensdroom van de vervaardigers van perscommuniqué's.

Bij de belangstelling van Amerika voor onze eerste klas aandelen mag toch ook niet vergeten worden dat Nederland nog steeds houder is van vrij omvangrijke Amerikaanse belangen. Een recente studie berekende, dat per eind 1954 Nederland nog voor \$ 491 mln houder van Amerikaanse aandelen was (Zwitserland \$ 1.353 mln, Frankrijk \$ 147 mln en België \$ 150 mln), een bedrag dat overeenkomt met 14 pCt van de beurswaarde der gewone aandelen op de beurs te Amsterdam genoteerd per ultimo 1954.

De N.V. Schokbeton kwam met het bericht van uitgifte van f 2 mln, 3 1/2 pCt, in aandelen converteerbare obligaties a pari. De conversiekoers bedraagt hier 200 pCt en het conversierecht gaat pas over een jaar (per 1 September 1956) in. De Electromotorenfabriek Dordt kwam én met een nieuwe aandelenemissie ad f 1.020.000 én met een obligatie-uitgifte 3 3/4 pCt 20-jarig voor hetzelfde bedrag.

Op de obligatiemarkt bleven de koersen in het algemeen wat afbrokkelen, al waren de verliezen in geen enkel opzicht te vergelijken met wat Londen al eerder te zien heeft gegeven.

Aand. indexcijfers (1953 = 100)	19 Augustus	26 Augustus
	1955	1955
Algemeen	222,0	230,1
Internat. concerns	283,6	296,1
Industrie	171,0	174,4
Scheepvaart	167,7	173,2
Banken	154,2	155,5
Indon. aand.	168,8	175,3

Aandelen		
Kon. Petroleum	633	644 1/4
Unilever	471 1/2	496
Philips	460 1/2	499 1/2
A.K.U.	357 1/2	370
Kon. N. Hoogovens	344	359
Van Gelder Zn	330 1/2	338
H.A.L.	233	239
Amsterd. Rubber	143 1/2	148 1/2
H.V.A.	158 1/2	167 1/2
Staatsfondsen		
2 1/2 pCt N.W.S.	80	80
3-3 1/2 pCt 1947	100 1/2	100 1/2
3 pCt Grootboek 1946	99 1/2	99 1/2
3 pCt Dollarlening	99 1/2	99 1/2
Diverse obligaties		
3 1/2 pCt Gem. R'dam 1937 VI ...	101	101
3 1/2 pCt Bk v. Ned. Gem. 1954 II/III	99 1/2	99 1/2
3 1/2 pCt Philips 1948	101 1/2	102 1/2
3 1/2 pCt Westl. Hyp. Bank	99 1/2	99 1/2

J. WILLEMS.

STATISTIEKEN

BANK INDONESIA
(Voornaamste posten in duizenden rupiah's)

Data	Munt, muntmat., goud en saldi aan conv. valuta en vorderingen in goud op de Regering	Vorderingen in vreemd courant betaalbaar	Devisenzonds valutarekening	Disconto's en voorschotten op onderpand betaalbaar in eigen courant	Voorschotten aan de Regering v. d. Rep. Indon.
13 Juli 1955	953.053	411.309	1.532.802	347.330	6.050.761
20 Juli 1955	953.053	386.923	1.518.305	365.620	6.037.450
27 Juli 1955	953.053	352.558	1.552.974	389.717	5.921.979
3 Aug. 1955	953.053	375.158	1.582.609	386.970	5.846.477
10 Aug. 1955	953.053	403.945	1.565.485	410.446	5.934.537
16 Aug. 1955	953.053	403.706	1.567.119	425.057	5.875.507

Data	Bankbiljetten in omloop	Devisenzonds buitenlandse passiva	Rekening courant saldi v/d Reg. v/d Rep. Indon.		Van anderen
			Bijzondere rekening inzake de E.C.A. hulp		
13 Juli 1955	8.191.395	1.679.720	494.868		2.224.745
20 Juli 1955	8.253.451	1.707.412	494.868		2.048.587
27 Juli 1955	8.203.477	1.708.816	494.868		2.022.527
3 Aug. 1955	8.197.428	1.719.297	494.868		2.069.634
10 Aug. 1955	8.222.293	1.708.925	494.868		2.177.808
16 Aug. 1955	8.230.459	1.683.374	494.868		2.160.744

PRODUCTIE-INDEXCIJFERS
(1949 = 100)

Omschrijving	Jaar-gemiddelde		1954			1955		
	1953	1954	April	Mei	Juni	April	Mei	Juni
Aantal arbeidsdagen in de betrokken maand ¹⁾ ..	23 1/2	23 1/2	23	22 1/2	23	22 1/2	21 1/2	24
Algemene indexcijfers van de nijverheid ²⁾								
Algemene productie-index	127	140	138	140	145	147	147	159
Gemiddelde dagproductie ³⁾	127	140	141	146	148	154	164	156
Indexcijfers per bedrijfsklasse:								
Bouwmaterialen en aardewerk	121	129	134	147	149	131	144	160
Chemische nijverheid (excl. aardolieproducten)	130	143	140	142	144	153	138	154
Leder- en rubber-nijverheid	111	119	115	116	123	121	116	131
Mijnbouw	108	108	106	108	108	106	100	109
Metaalnijverheid	137	165	164	168	175	188	183	206
Papierindustrie	142	156	143	144	169	153	144	181
Textielnijverheid	129	138	134	129	137	132	131	—
Gas, electriciteit en water	140	155	149	147	133	152	151	143
Voedings- en genotmiddelenindustrie ..	119	123	116	124	130	121	131	—

1) Onder arbeidsdagen worden verstaan alle dagen, met uitzondering van de Zondagen, Nieuwjaarsdag, 2e Paasdag, Hemelvaartsdag, 2e Pinksterdag en de beide Kerstdagen. Zaterdagen zijn als halve dagen geteld.
 2) Excl. bouw-nijverheid.
 3) Berekend door het algemeen indexcijfer te delen door het verhoudingsgetal van het aantal arbeidsdagen in de betrokken maand en het gemiddelde aantal arbeidsdagen 23 1/2 in 1949.
 4) Bevrijdingsdag is als vrije dag berekend.

Abonneert U op

DE ECONOMIST

Maandblad onder redactie van:

Prof. P. Hennipman,
A. M. de Jong,
Prof. P. B. Kreukniet,
Prof. H. W. Lambers,
Prof. J. Tinbergen,
Prof. G. M. Verrijn Stuart,
Prof. F. de Vries,
Prof. J. Zijlstra.

Abonnementsprijs f 22.50;
fr. p. post f 23.60; voor stu-
denten f 19.—; fr. per post
f 20.10.

Abonnementen worden aan-
genomen door de boekhandel
en door uitgevers

De Erven
F. Bohn te Haarlem

N.V. ELECTROMOTORENFABRIEK „DORDT”, gevestigd te DORDRECHT.

UITGIFTE van
f 1.020.000,— gewone aandelen aan toonder
(desgewenst op naam),
in stukken van f 1.000,— nominaal,

voor één derde gedeelte delende in de resultaten van het boekjaar
1955 en ten volle delende in de resultaten van de volgende boekjaren,
uitsluitend voor houders van claims,
TOT DE KOERS VAN 105 pCt.

en van
f 1.020.000,— 3 3/4 % 20-jarige obligatiën aan toonder,
in stukken van f 1.000,— nominaal,
TOT DE KOERS VAN 100 pCt.

De ondergetekende bericht, dat zij de inschrijving op bovenvermelde uitgiften
openstelt bij haar kantoren te Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage en
Dordrecht op

MAANDAG, 5 SEPTEMBER 1955

van des voormiddags 9 uur tot des namiddags 4 uur,
op de voorwaarden van het prospectus d.d. 26 Augustus 1955.

Prospectussen en inschrijvingsformulieren alsmede - tot een beperkt aantal -
exemplaren van de statuten en van het verslag over het boekjaar 1955
zijn bij de inschrijvingskantoren verkrijgbaar.

DE TWENTSCHE BANK N.V.

Amsterdam, 26 Augustus 1955.

WERKLOOSHEID IN NEDERLAND *)

Maand	Totaal aantal werklo- zen *)	waarvan		
		nijverheid	landbouw	losse arbeiders
30 Juni 1954	41.500	10.700	4.400	8.500
31 Juli 1954	45.100	13.800	4.800	8.700
31 Aug. 1954	42.200	12.700	3.100	8.400
30 Sept. 1954	37.500	10.000	1.400	6.800
30 Oct. 1954	38.100	10.500	1.500	6.700
30 Nov. 1954	45.100	15.700	5.800	9.400
31 Dec. 1954	67.000	24.000	13.100	13.300
31 Jan. 1955	82.600	25.800	17.600	15.400
28 Febr. 1955	70.400	21.100	14.500	13.600
31 Maart 1955	51.000	14.200	7.500	10.400
30 April 1955	35.000	8.100	3.700	7.300
31 Mei 1955	29.800	6.900	3.700	6.400
30 Juni 1955	26.400	6.300	2.800	5.600

*) Ontleend aan het Statistisch Bulletin van het Centraal Bureau voor de
Statistiek.

*) Gegevens van arbeidsbureaux; afgerond op honderdtallen.

*) Inclusief personen, die tewerkgesteld waren op Sociale Werkvoorzienings-
objecten voor hand- en hoofdarbeiders.

DE NEDERLANDSCHE BANK

(Voornaamste posten in duizenden guldens)

Data	Munt en Muntmateriaal	Vorderingen en geldwaardige papieren, in luitende in buitenlandse geldsoorten	Buitenlandse betaal- middelen	Vorderingen in guldens voortvloeiende uit betalings- accorden	Voorschotten in rekening courant
8 Aug. 1955	3.074.168	1.544.763	400	205.793	27.013
15 Aug. 1955	3.074.908	1.473.776	256	198.937	24.425
22 Aug. 1955	3.075.550	1.479.978	408	213.315	27.663
29 Aug. 1955	3.076.010	1.473.139	398	213.613	30.279

Data	Bankbiljetten in omloop	Saldo in rekening courant				
		Totaal	's Rijks Schatkist	's Rijks Schatkist bijzondere rekening	Saldo voort- vloeiende uit betalings- accorden	Ander saldo van niet-inge- zeten
1 Aug. 1955	3.771.941	1.572.337	222.122	521.160	101.966	20.027
8 Aug. 1955	3.694.117	1.674.412	351.174	521.160	113.880	19.943
15 Aug. 1955	3.667.870	1.619.923	409.836	513.845	64.572	21.242
22 Aug. 1955	3.670.448	1.642.927	425.458	513.845	84.037	21.204
29 Aug. 1955	3.679.778	1.551.904	344.679	513.846	98.822	21.015

3 Dimensies? (3 D)

Eist van Carbonpapier 2 dimensies

Carboplan

krult niet,
vlekt niet en geeft
vele,
gave,
duidelijke copieën in één keer

JAARBEURS EFFICIENCY AFD. BERNHARDHAL
STAND 6053-57

INTERIM-INDEXCIJFERS VAN GROOTHANDELSPRIJZEN IN NEDERLAND *)

	1948 = 100	1953	1954	Mrt 1955	April 1955	Mei 1955	Juni 1955
Voedingsmiddelen:							
plantaardige	137	136	124	125	128	128	128
dierlijke	110	113	111	108	106	107	107
totaal	123	124	117	116	116	117	117
Grondstoffen voor:							
houtwaren	147	150	161	161	162	162	162
chem. producten	120	119	121	120	120	120	120
textielwaren	140	143	136	136	136	136	136
leer en leerwaren	134	122	113	114	113	111	111
metaalwaren	147	140	154	156	156	156	156
papier *)	106	115	118	118	118	119	119
hulpstoffen	179	179	183	182	183	185	185
totaal	156	155	158	159	159	160	160
Afgewerkte prod.:							
glas, aardewerk, enz.	149	155	158	158	158	158	158
houtwaren	104	106	116	116	116	116	116
chem. producten	121	122	128	128	127	125	125
textielwaren	134	135	140	140	141	141	141
leer- en rubberwa- ren	135	133	136	136	136	136	136
papierwaren	131	140	150	150	150	150	150
metaalwaren	140	138	145	145	145	145	145
gefabriceerde voed. en genotmiddel.	131	134	135	134	133	133	133
overige producten	138	148	157	158	159	159	159
totaal	132	134	138	138	138	138	138
Algemeen indexcijfer	134	136	136	136	136	136	136

*) Ontleend aan het Statistisch Bulletin van het Centraal Bureau voor de
Statistiek.

*) De wegingscoëfficiënten zijn vastgesteld overeenkomstig de verhoudingen
in 1948.

vacatures

ROYAL TYPEWRITERS
(HOLLAND) N.V.
LEIDEN

vraagt voor haar kantoor
EEN ASSISTENT

voor de administratieve en financiële afdeling. Vereist is een ruime mate van praktische ervaring in het opzetten en coördineren van financiële en administratieve procedures. Diploma S.P.D. of M.O. boekhouden. Kennis van de Engelse taal in woord en geschrift. Leeftijd niet ouder dan 35 jaar. Schriftelijke sollicitaties, met vermelding van opleiding en ervaring te richten aan de Personeelsafdeling van de Royal Typewriters (Holland) N.V., Oosterkerkstraat 11, Leiden. (Zij, die reeds eerder een sollicitatie inzonden, behoeven deze niet te herhalen.)

**Koninklijke Fabrik van Cacao en Chocolade
C. J. VAN HOUTEN & ZOON N.V.
te Weesp**

vraagt

STAFFUNCTIONARIS

die na inwerking, leiding geeft aan en coördinerend zal moeten optreden bij de bedrijfs-economische en -organisatorische werkzaamheden.

Eisen: Leeftijd omstreeks 35 jaar; Academische- of gelijkwaardige opleiding; Grote bedrijfservaring.

Een volledige taakomschrijving is op aanvraag te verkrijgen bij de Personeelafdeling.

Bij een industrieschap i.o. in de provincie Groningen wordt gevraagd een

Directeur

Salaris f 8.000,— — f 9.000,—; aanstelling op, arbeids-overeenkomst.

Vereisten: voltooide studie in de sociale of economische wetenschappen; kennis van industrialisatievraagstukken, bedrijfseconomie en/of ervaring op bedrijfsorganisatorisch gebied; goed stylist, organisatievermogen en in staat het industrieschap te vertegenwoordigen; beheersing van de moderne talen.

Aanmelding onder opgaaf van personalia en referenties bij de Noordelijke Economisch-Technologische Organisatie; Vismarkt 15a te Groningen, binnen 14 dagen na verschijning van dit blad.

Praktijkdiploma Belastingrecht
Examen onder Rijkstoelicht
inlichtingen schrift./mond. cursus:
Kraaijenlaan 13, 's Gravenhage Tel. 339460

**Van 's morgens vroeg
tot 's avonds laat...**

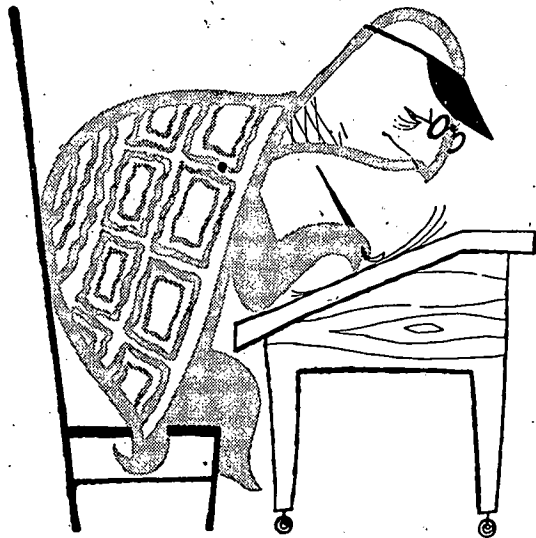
zijn Remington producten onmisbaar voor U. Uw Remington droogscheerapparaat zorgt dat U de hele dag perfect geschoren bent. Op Uw kantoor is Uw correspondentie 'n lust om 'te zien en te lezen dank zij de Remington schrijfmachine. De boekhouding wordt op de Remington boekhoudmachine accuraat en overzichtelijk gevoerd. Uw administratie is dank zij een „pasklaar” voor Uw bedrijf gemaakt Remington systeem, waarbij ook de Remington tel- en rekenmachines 'n grote rol spelen, volkomen verantwoord en efficiënt. En 's avonds... kunt U rustig slapen in het besef dat Remington's brandvrije kasten Uw gehele bedrijfs administratie 100% beveiligen! Als U méér over Remington producten en -systemen weten wilt, vraagt U eens inlichtingen!

Remington Rand
FAKKELDRAGERS DER EFFICIENCY

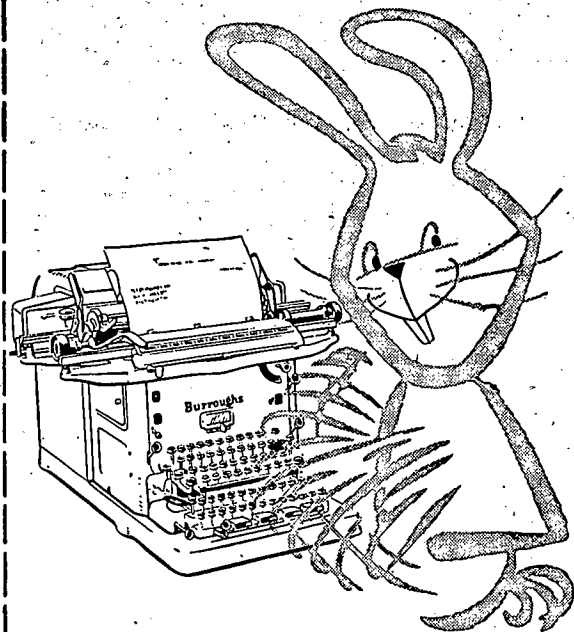
Verkoopkantoor: Kalverstraat 3-5, Amsterdam.
Kantoren in: Arnhem, Eindhoven, Enschede, Groningen, Den Haag, Leeuwarden, Maastricht, Roermond, Rotterdam, Utrecht.

**BEZOEK ONZE STAND No. 2052 - 2070
OP DE JAARBEURS! BERNHARDHAL,
(TERREIN CROESELAAN).**

Hoofdrekenen drukt de winst

Machinaal rekenen drukt de kosten

Sta nu bij voorbeeld eens even stil bij zo'n allerbelangrijkst punt als het uitschrijven der rekeningen.

Wie dat met de hand doet, loopt kans fouten te maken en moet op drukke dagen laten overwerken of extra personeel nemen, om vertraging zoveel mogelijk te voorkomen. Op die manier kost elke uitgeschreven rekening veel te veel. Rekeningen moeten bovendien snel uitgaan, willen zij ook snel worden voldaan.

U kunt het factureren stukken sneller doen *en* fouten uitsluiten, waarbij grote hoeveelheden werk U ook geen zorgen meer baren. Maak daarom gebruik van de moderne, uiterst snelle Burroughs Factureer Machine. *De machine, die zichzelf betaalt!*

PRAAT EENS MET DE BURROUGHS BOEKHOUD-ADVISEUR *

BURROUGHS KAN U HELPEN MET DESKUNDIGE, KOSTELOZE ADVIEZEN, DE JUISTE MACHINES VOOR UW ADMINISTRATIE, PERFECTE ONDERHOUDS-SERVICE.

Burroughs

NAAMLOZE VENNOOTSCHAP

VESTIGINGEN DOOR HET GEHELE LAND

GEBOUW ATLANTA, STADHOUDERSKADE 6, AMSTERDAM-W., TEL. K. 2900-82082

* Op de Najaarsbeurs te Utrecht vindt U ons in de Bernhardhal, stand No 6006 en 6008 t/m 6042.